

ועדת החקירה האזרחית לאסון ה-7.10**ישיבה מיום 5 בספטמבר 2024****נוכחים:****חברי הוועדה:**

השופטת בדימוס ורדה אלשיך, יו"ר הוועדה
 רנ"צ בדימוס שלמה אהרונישקי, מפכ"ל
 המשטרה לשעבר
 אלוף במיל' איל בן ראובן
 מר רפי בן שטרית, ראש עיריית בית שאן
 לשעבר
 תא"ל במיל' יהודית גריסרו, היוה"ל לשעבר

עדים:

מר צביקה גרינגולד, ראש עיריית אופקים
 לשעבר
 רא"ל במיל' אהוד ברק, הרמטכ"ל לשעבר, שר
 הביטחון לשעבר וראש הממשלה לשעבר
 מר גיורא זלץ, ראש מועצה אזורית גליל עליון

פרוטוקול

נכנס לאולם העד מר צביקה גרינגולד, ראש עיריית אופקים לשעבר.

ורדה אלשיך: בוקר טוב.

העד: בוקר טוב.

ורדה אלשיך: אנחנו שמחים ראשית שהגעת, ושהצלחת להקדים קצת. זה טוב לנו ללוח

הזמנים. אנחנו מאוד רוצים לשמוע דווקא כי אתה מכיר את הנהלים של עיריות

ומועצות, השלטון המקומי נקרא לו בגדול. מה שאתה יודע מידיעה אישית, כי

ה-7.10 לא נפל עלינו במפתיע. יש תהליכים שהובילו לשם. מה ראיתם, מה

עשיתם, מה פעלתם, מה ביקשתם וקיבלתם או לא קיבלתם.

העד: אני רוצה להתחיל באיזו קלישאה שאומרת שמשבר פורץ פתאום, אבל כשחוקרים

אותו רואים ששורשיו נטועים עמוק עמוק בעבר. מכאן אני רוצה לעבור לתורת

הארגון. יש שני סוגים של מנהלים בארגון - סוג אחד הוא המושחת והפרנואידי, נקרא לו המנהיג הטריטוריאלי. הוא מפחד שמישהו ייכנס לו לתוך הטריטוריה, שלא יגלה את חולשותיו ולא יגלה את שחיתותיו, ולכן הטריטוריה שלו סגורה. הסוג השני הוא מנהל נאור, לא מושחת, ולכן סביבתו פתוחה, הוא שם סביבו את האנשים הכי טובים, והוא יודע שהצלחת הארגון בסוף היא ההצלחה שלו. ראש ממשלתנו, מר ביבי נתניהו, מהסוג הראשון. למה אני אומר את זה? אני הייתי ראש עיריית אופקים ממונה, כי לא הייתי יכול להיבחר (?), ותוך כדי תחילת תקופתי התחילה להתפתח מציאות חדשה בעיר, ביטחונית - ירי של קסאמים וקטיושות. זה היה ב-2009. סליחה, 2008. אז הסבירו לי שהאחראי עליי מבחינת הממשלה זה סגן שר הביטחון, מתן וילנאי, והוא אמור לעזור לי להתארגן למציאות הזו. איך מתן וילנאי התמנה? במלחמת לבנון השנייה הרשויות המקומיות תפקדו רע. יש כאלה שאפילו לא תפקדו בכלל. יש רשויות כמו קריית שמונה וצפת שראשי העיר עזבו את העיר, והיה כאוס גדול. ואז החליטו שסגן שר הביטחון יהיה אחראי על הכנת העורף להתגוננות במצבי חירום. סגן שר הביטחון היה מתן וילנאי, והוא התאים לזה פעמיים. פעם אחת כי הוא איש רציני, ופעם שנייה כי הוא במשרד הביטחון, שזה המשרד היחידי במדינת ישראל שיש לו כושר ביצוע. כל יתר המשרדים, תסתכלו עליהם, אין להם כושר ביצוע. הם יכולים להעביר תקציבים, להוציא הנחיות, אבל הם לא מסוגלים לבצע כלום. כל מה שהם מבצעים, הם מבצעים באמצעות זרועות אחרות, בעיקר השלטון המקומי. התחלנו להתכונן, ואז קרה למדינת ישראל אסון. זה קרה ב-2009, כשהתחלפה הממשלה. ממשלת אולמרט נפלה, ובא לנו הביבי הזה. אמרנו שהוא מנהל מהסוג הראשון, כן? והעסק התחיל להתמסס. במקום סגן שר הביטחון, כתוצאה

מלחצים או מרצון שלו להעביר את העניינים לידי, הוא פתח משרד חדש, המשרד להגנת העורף. הראשון היה דיכטר, אבל לא היה אכפת לו, כי דיכטר מתעסק רק עם כבוד. תפקידי כבוד, והוא מבסוט. הוא בא מקדימה, ושמח שקיבלו אותו בליכוד ונתנו לו להיות שר. אחרי דיכטר אני לא זוכר מה היה האירוע שדיכטר עזב, בא גלעד ארדן, והוא ראה שאין (?), אז הוא התחיל לדרוש שפיקוד העורף יעבור לאחריות משרדו ועוד כהנה וכהנה. הוא לא קיבל את זה, והוא התפטר, ומאז אין סגן שר הביטחון, ולא משרד להגנת העורף, וההכנות של העיריות הפסיקו להיות משימה ממשלתית. עירייה ששמרה על התרבות הארגונית של התגוננות היה לה, ועירייה שלא שמרה, לא היה לה. ביבי מסמס את העניינים עוד יותר. הדוגמה הבולטת לזה זה השריפה בכרמל, כי על פי המודל שנבנה בתקופתו של מתן וילנאי, הטיפול המייד באירוע משברי מייד כלשהו זה משטרת ישראל. היא בשטח, היא נמצאת בכל מקום, והיא לוקחת פיקוד. אבל אם האירוע מתפתח מעבר לאירוע לוקאלי, אז האחריות עוברת למשרד הביטחון באמצעות פיקוד העורף, רח"ל וגופים נוספים. מה קורה בשריפה בכרמל? ביבי מגיע לתצפית באוניברסיטה, ורואה את כל הכרמל בוער, וממנה את השר לביטחון פנים שיהיה אחראי על האירוע. משרד הביטחון ופיקוד העורף בכלל לא בתמונה. עכשיו, כשיש לנו מנהל ארגון שהוא צנטרליסט, כמו שאמרנו, אז הוא נהפך להיות צוואר בקבוק. מדינה זו לא חנות מכולת. מוכרחים לפזר סמכויות, מוכרחים לבנות תורה ארגונית של הפעלה ותפעול. אי אפשר לנהל את הכול מהטלפון או מהמזכיר הצבאי שאחראי על הכרמל. האירוע שמתפתח בצורה דומה, זה אירוע של פנדמיה. יש לנו קורונה, המדינה נכנסת לתקופה של התמודדות עם מגיפה, ושוב פעם - לא פיקוד העורף, לא משרד הביטחון, אלא ראש הממשלה בעצמו

מנסה לנהל את זה. למה אני אומר את זה, את כל הסיפור הזה? כי מכאן אתם יכולים להבין, ומאז עוד עברו כמה שנים טובות של ניוון המערכות, ואתם יכולים להבין למה ממשלת ישראל, ואני לא מדבר עכשיו על הצבא ועל המלחמה ועל הנוח'בות, אני מדבר על התפקוד של ממשלת ישראל באירוע הזה, על חוסר התפקוד של ממשלת ישראל. יוצא הבן אדם, ראש ממשלתנו, ביום שבת ב-8:30 אל מצלמות הטלוויזיה ברחבת משרד הביטחון בקריה, מנופף ידיים בהיסטריה ואומר אנחנו במלחמה, מדינת ישראל בסכנה קיומית, ונעלם. זהו. אני עזבתי את אופקים בסוף 2013, לכן אני לא יכול לספר מה היה באופקים ב-7.10. אבל אני יכול לספר על ההיערכות האזרחית שהביאה את הממשלה והרשויות המקומיות לחוסר יכולת תפקודי ב-7.10. זו נקודה אחת.

דבר על זה, צביקה, זו נקודה מאוד חשובה לנו, ההיערכות.

איל בן ראובן:

אז אני אדבר. לטעמי, כמו שאמרתי, המערכת הממשלתית הפסיקה להיות מסוגלת לארגן את העורף להתגוננות בפני אסונות. בתקופה שהיה משרד להגנת העורף, העיריות כן התארגנו. היה כל שנה תרגיל גדול, ולא רק מלחמתי.

העד:

תחת פיקוד העורף?

איל בן ראובן:

תחת פיקוד העורף. פיקוד העורף היה שחקן מרכזי, כי הוא זרוע ביצועית. אבל התרגולים לא היו רק על מלחמה, הם היו על רעידת אדמה, הם היו על התקפת גזים, הם היו על מגיפות, ואנחנו התארגנו. אנחנו היינו ערוכים, היו לנו מחסני חירום, למרות שאופקים עירייה ענייה, הבטחנו לגייס משאבים גם בתחום הזה לאמצעים לטיפול במערכות האלה. קבענו נקודת מרכז איסוף עירונית, שאם חס וחלילה יש רעידת אדמה ואנשים מצליחים לצאת מההריסות, לאן הם הולכים? מי מטפל בהם? איך מטפלים בהם? אם יש הרוגים, ואין פינוי, איפה אוספים אותם?

העד:

איך מזהים אותם? איך שומרים אותם במשך כמה ימים או שבועות, אם יש צורך? לכל זה התארגנו. היו לנו במחסנים מלגזות, תאורת לילה לעבודה בלילה, היו לנו כלי עבודה להריסות. לכל פיקוד העורף הגדול הזה יש שניים או שלושה גדודים לפינוי הריסות. גדוד כזה יכול לעבוד על בניין אחד. זהו. אז מה שלא תעשה לבד, לא יהיה לך.

איל בן ראובן: אני רוצה לשאול אותך שאלה בעניין הזה, בהקשר למה שאמרת קודם. האם ההיערכות הזאת שאתה מדבר עליה, שמן הסתם אנחנו יודעים שיש מקומות שזה קורה ויש מקומות שזה לא קורה, עכשיו השאלה היא האם אתה קושר את ההתארגנות שלך באופקים לזה שיש שר לענייני עורף, או שזה צביקה שיש לו אחריות והוא אומר אני ביטחון, בטיחות, זה מבחינתי הדבר הכי חשוב. השאלה איך אתה קושר את זה, כי פיקוד העורף חי.

העד: גם וגם, מה אני אגיד לך? בוא אני אספר לך משהו. אלה דברים שרכשתי אותם בצבא, כן? כשבאתי לאופקים היו לי הרבה בעיות. הביוב זרם לוואדי, לנחל פטיש, ועוד הרבה בעיות. אבל הבנתי שאחת הבעיות הראשונות שאני צריך לטפל בה זה להתכונן לירי של קסאמים. אז מה עשיתי? הלכתי לפיקוד העורף ואמרתי להם "אני רוצה להתכונן לירי של קסאמים, תעזרו לי". אז הם עזרו לי. הם באו, ועשינו ישיבות, והקמנו צוות תכנון, ולמדנו את התרגולות של איך זה עובד, והתארגנו לזה. בדצמבר 2008 אני יושב בבית בקורנית, לא רחוק ממך, ואני פותח את הטלוויזיה ורואה שיורים ברצועה. אני לוקח את האוטו שהיה לי מהעירייה, ואני נוסע לאופקים. זו נסיעה ארוכה, שעתיים פלוס. אני מגיע לאופקים, אין לי חמ"ל. יש מקום שמיועד להיות חמ"ל, אבל הוא לא מאוכלס ולא מאובזר, אין בו קשר ואין בו כלום. אז אני אומר רגע, מה אני עושה? אז אמרתי לצבא שמגיע כוח ת"פ

לגזרה ולא יודע בדיוק מה ללכת ומה לעשות, הוא קופץ למפקדת האוגדה/חטיבה ואומר חבר'ה, אני פה, תגידו לי מה לעשות. אז זה מה שעשיתי. נסעתי למחנה אורים של פיקוד העורף, שם היה מפקד מרחב דרום של פיקוד העורף, וכבר התחיל גיוס מילואים של ענפה, מה שנקרא, כי המרחב לא אמור לפקד עלינו ישירות. יש נפה, אבל הם מילואים. הם אמרו לי סע חזרה לאופקים, אנחנו נבוא אליך ונעזור לך. הם עזרו לי, בנו לי חמ"ל, שבמטכ"ל אין כזה. והתחלנו לתפקד. עכשיו, הביאו לי גם בחור שנקרא יקל"ר, היקל"ר שלי אף פעם לא גייסו אותו, והקב"ט של העירייה זה היה בן אדם שהגיע למקום הזה במינויים פוליטיים והיה לא כשיר לחלוטין, אז הם הביאו לי יקל"ר מעוטף עזה, מאשכול. היקל"ר של אשכול, היה שם בחור, עו"ד בשם דני משהו, והתחלנו לעבוד בצורה מסודרת, ועשינו הערכות מצב. ובמסגרת הערכות המצב האלה, הגענו למסקנה שצריך לחסום את הכניסות לעיר, כי אחד התרחישים שהעלינו היה מה יקרה אם איזה רכב מהרצועה יצליח פתאום לפרוץ ולהגיע לעיר. אז שמנו מחסומים, שמנו תצפית על מגדל מים כדי שגם תעזור לנו לאתר נפילות של רקטות וגם תעזור לנו לפעול בשטח, והתחלנו להקים חמ"לים שכונתיים כדי שיהיה לנו דיווח גם מהפריפריה, ולא רק ממרכז העיר. נתיבות ויחיאל זוהר, הוא לא היה אלוף משנה בצבא, אבל היה לו בחור רציני, והוא היה מאורגן, והוא כן הפעיל את הדברים אצלו על פי התורה הזו.

שלמה אהרונישקי: זו יוזמה של ראשי רשויות? מי שרוצה, מי שטוב?

העד: לא, הייתה תורה שהתפתחה עם פיקוד העורף כשהקסאמים התחילו ליפול, ועל פי התורה הזאת, עיריות שהייתה להן יכולת כמו שדרות ונתיבות כן התארגנו. אבל אופקים לא התארגנה.

- ורדה אלשיך: כשאתה אומר יכולת, למה הכוונה? יכולת כספית?
- העד: גם כספית, אבל בעיקר הבנה וראש גדול.
- איל בן ראובן: צביקה, אני חוזר לשאלה. אתה מדבר פה על פיקוד העורף ועל ראש רשות. מה שאמרת קודם, התחלת בעניין של השר לענייני עורף או סגן שר הביטחון, ומה שהצגת לדעתי בצדק רב שהדבר הזה בעצם מחוסל, כלומר אין גורם ממשלתי שעומד מעל זה. ויש דיון, שאגב שמענו אותו פה מכל מיני אנשים. למשל מיקומו של פיקוד העורף, האם הוא צריך להיות במשרד לביטחון פנים כשיש שר נורמלי בעניין, או שהוא צריך להיות במשרד הביטחון.
- העד: בצה"ל.
- איל בן ראובן: אתה אומר הוא צריך להיות בצה"ל, כי הוא צריך להיות גורם ביצועי, אם אני מבין נכון.
- העד: נכון. אם הוא יהיה במשרד ממשלתי, הוא לא יהיה.
- שלמה אהרונישקי: אז מה מקומו של המשרד להגנת העורף? או שלא צריך אותו?
- העד: לא צריך אותו. לדעתי משרד הביטחון צריך לארגן את זה, עדיף דרך משרתי ציבור, כי העניין של פוליטיקאים נבחרים, היה לנו מזל שהראשון היה מתן וילנאי, אבל זו תרבות ארגונית שהולכת לאיבוד כשמתחלפים הפוליטיקאים. חייב להיות משרת ציבור קבוע, שהוא מכיר את התורה.
- ורדה אלשיך: אם לא משרד הגנת העורף, תחת מה הוא יהיה?
- העד: משרד הביטחון, משרת ציבור במשרד הביטחון.
- יהודית גריסרו: זאת השאלה, כי באמת שמענו פה כמה אופציות בנוגע למיקום של פיקוד העורף, וגם נעשו הרבה מאוד עבודות. אתה יכול לנסות לנמק למה לתפיסתך משרד הביטחון זה המקום הכי מתאים והצבא?

העד:

כי אף משרד אחר אין לו את היכולת. בואי נגיד ככה, היה לנו דיון עם מתן וילנאי על תפקוד החמ"ל העירוני, ועם עוד ראשי רשויות, והגענו למסקנה שכל המוקד העירוני וכל התפעול השוטף העירוני צריך להיעשות מהחמ"ל העירוני, ולא חמ"ל שנפתח רק במצב חירום, אלא מתפקד כל השנה. כי מה שלא עובד בשגרה, לא יעבוד בחירום. בטח לא בשלבים הראשונים. אותו דבר פיקוד העורף. אם הוא לא יהיה בצבא, אם הוא יהיה באיזה משרד אזרחי שיתעללו בו מבחינה תקציבית ומבחינת גיוס אנשים וטכנולוגיות ואמצעים, אז שיהיה משהו, לא יהיה.

שלמה אהרונישקי:

אז במלחמה הזאת, אני קובע כהנחת עבודה, שכל התארגנות העורף במלחמה הזאת לא הייתה בשיאה בוא נגיד. אנשים פונו, לא פונו, מערכת שלמה. אחת הסיבות לזה זה מי שהיה אמור לטפל בזה, וזה פיקוד העורף. אתה חושב שזה תפקידו? אני מניח שאתה יודע שהצבא-

העד:

לא, אני לא יודע איפה וכמה זמן לקח לפיקוד העורף להתארגן. אבל בהנחה שאת הכול מנהל משרד ראש הממשלה, אני מניח שגם את ההחלטות על פינוי לקחו משם, ולא על פי נוהל מסודר של פיקוד העורף. עכשיו, לגבי התארגנות העורף יש עוד היבט אחד לפחות - העובדה שהדפ"א של הסתערות כוח צבאי, גם בעזה וגם בצפון, לא הייתה להגנה. כתוצאה מזה, לא התארגנו ביישובים צמודי הגדר להגנה. גם ביישובים וגם במחנות הצבא. אני לא יודע אם גברתי יודעת, אבל סביב עוטף עזה יש מחנות צבא שהם אסטרטגיים ברמה לאומית, כמו מרכז מאוד חשוב של 8200, וכל המעקב אחרי לוויינים, ובסיס חצרים, ועוד כהנה וכהנה. כולם לא היו ערוכים להגנה, בגלל העובדה שעל השולחן, לא באוגדה, לא בפיקוד דרום, לא בפיקוד העורף, הייתה הדפ"א הזו שאנחנו צפויים לסוג של דבר כזה. יש לי חברים, כמה שזה נשמע מוזר, בחניתה, וישבתי שם לפני כמה שנים. מקום

מקסים. אתה יושב על המרפסת, אתה רואה את כל הים והגליל המערבי. ובאותו זמן, זה היה יום חמישי אחרי הצהריים, החמאס פרסם בטלוויזיה סרטוני וידאו מה התכנית שלו ואיך הוא הולך לכבוש את הגליל.

איל בן ראובן: לא החמאס.

העד: חיזבאללה, אתה צודק. יש הבדל עצום. חמאס או חיזבאללה זה ממש לא אותו דבר. שואלים אותי החברים, כי מחזיקים ממני מומחה לענייני צבא, ואני לא התיימרתי אבל הם מחזיקים ממני, מה עושים? והם אומרים לי "בשבת בקיבוצים יש אסיפת חברים, בשבת בא מפקד האוגדה והוא יסביר לנו", כי החברים נכנסו ללחץ. חניתה נמצאת על קו חדירה של אחד מהכוחות. אמרתי להם, הוא יכול לבוא לאסיפה ולדבר מה שהוא רוצה, אתם לא מוגנים. ואם התכנית הזאת תתממש, רבים מכם זה יהיה הסוף שלהם. אז הם אמרו לי "מה צריך לעשות?", אז התחלתי להגיד להם איך נערכים בקו הגנה נכון, כולל ביצור יישוב אזרחי שהוא נחשב לשטח חיוני שלא סובל חדירה. ואז הם השתכנעו שאני מדבר ככה קצת בהיגיון, אז אמרו לי אולי תבוא לאסיפה ותגיד לו שמה שהוא אומר זה לא נכון. אז אמרתי בבקשה. אבל לא הזמינו אותי. עוד דבר שאני יודע, במאי 2023 יש כנס עבודה שנתי של צה"ל בבסיס פלמחים, בנוכחות הרמטכ"ל, כל אלופי המטה הכללי וכו'. קצין המודיעין חליוה, ראש אמ"ן, נתן נאום והסביר שהכול בסדר. אני דרך אגב לא רואה בו את האשם המרכזי.

רפי בן שטרית: מי האשם המרכזי לדעתך?

העד: אין אשם מרכזי. יש תהליך. אני בכלל לא מאמין בפתרונות או באירועים נקודתיים, אני מאמין בתהליכים. התהליך שהביא לזה שהגענו לאן שהגענו הוא תהליך עמוק עמוק בתוך הצבא. זה מתחיל מזה שבתקופת שרון דורשים מהצבא להצטמצם

ולהצטמצם, ואז באה נוסחת הפלא. מהי נוסחת הפלא? אין יותר גייסות, לא צריך תמרון, אנחנו עוברים למלחמה מנגד. זה נקרא מלחמה מהכורסה, או כמו שקראו לזה ב-2006 הפלזמות. ובאמצעות מודיעין מדויק, וירי מנגד שיכול להיות גם טילים, ארטילריה ובעיקר מטוסים, אנחנו משמידים את האויב. וזה הוליד קונספציה נוחה מאוד, שאפשר להצטמצם ולחסוך כסף, וגם אפשר להראות לדרג המדיני וגם לדרג הצבאי איך אפשר להילחם ולהגן על מדינת ישראל בלי (?).

צבא קטן וחכם, מה שנקרא?

רפי בן שטרית:

העד:
משהו כזה. קטן וחכם, ולא נלחם. אלא מפעיל חיישנים ומצלמות, וטילים מדויקים וכו' וכו'. וזה נורא נוח. וזה הביא את אמ"ן להתמקד בטכנולוגיות ובמטרות לירי מנגד, להתעסק בזה ולהזניח את כל נושא ההערכה והמחקר. מחלקת המחקר נשארה במקום, בעוד שיחידות אחרות של אמ"ן התפתחו מאוד מבחינה טכנולוגית ויכולות שהן מרשימות בכל קנה מידה, אבל הם איבדו את היכולת לעשות הערכה של האויב ולייצר התרעה. אם לא מיידית, לפחות התרעה כללית שהנה, זה האויב שלנו. ואולי זה המקום לדבר מי זה האויב שלנו. אתה בטח תגיד לי שחמאס הוא ארגון טרור פלסטינאי. אני אומר לך שלא. הוא ארגון איסלמיסטי שחלק ממשפחה של ארגונים של האחים המוסלמים, של החות'ים, של דאעש. כל אלה מאמינים בהקמת חליפות איסלמית על פני כל העולם. העניין הלאומי הפלסטינאי לא מעניין אותם, ולא רק זה, אלא הוא נוגד את האמנה של חמאס. אדמת ארץ ישראל היא ווקף מוסלמי, ולא תהיה שייכת לעולם לאף אחד חוץ מחליפות מוסלמית לאומית. והיא מתנגשת בזה עם החיזבאללה, כי החיזבאללה ארגון איראני שיעי. מי הופך את הגלגל? יחיא סינוואר. כשהוא מתמנה להיות הבוס של החמאס, הוא אומר בשביל לממש את החזון שלי אני מוכן לרקוד עם

השטן. מבחינת התפיסה האיסלאמית של האחים המוסלמים, השיעים הם השטן. אבל הוא מתחבר אליהם למרות זאת. יש הבדל עצום בין חמאס וחיזבאללה בכל זאת. עוד נקודה מעניינת היא שבמודיעין, ואני שמעתי את זה ממרצה אזרחי, אבל שלשום שמעתי את זה גם במרכז המודיעין בגלילות, המל"מ, מרכז למורשת מודיעין. קיבלנו הרצאה על ארגוני הטרור, ואומר שם המרצה שהיה במשך שנים ארוכות חלק ממערך המחקר באמ"ן, שמעולם לא ישב על ידי איסלמיסט, מזרחן. הם יודעים ערבית, אבל הם לא מבינים. אתם רוצים דוגמה מה זה לא מבינים? בקוראן יש שורה, אתם יודעים איך הקוראן בנוי? הוא בנוי בשורות, לא לפי סדר כרונולוגי אלא לפי אורך, מתחיל מהקצרה ביותר ונגמר בארוכה ביותר. אחת השורות מספרת על חלום שמוחמד חלם, שבו המלאך גבריאל מגיע ולוקח אותו מבית חתנו בטיסה אל מסגד הקצה. לימים זה השתרש שזה בירושלים, אבל מסגד אל אקצא בזמן הזה לא היה קיים, ולא מוזכר שזה ירושלים. אבל בפולקלור המוסלמי זה נתפס כאילו זה ירושלים, והיום קוראים לזה מסגד אל אקצא, מסגד הקצה. ושם הוא עולה לשמיים, ומבטיח לאלוהים כדי לקבל את הקוראן ולהחליף את היהודים בעצם בשמירה על ערכי המוסר האנושיים, הוא מתחייב ביום מן הימים כשהאיסלם יתחזק לצאת מהכפרים ומהערים ולהגיע אל מסגד הקצה, ובדרך להשמיד ולהרוג את כל הכופרים. אז נקרא לזה ההבטחה השנייה. ההבטחה הראשונה עוסקת בכמות התפילות. הם מדברים על ההבטחה השנייה הזאת כבר ארבע-חמש שנים בגלוי. אתם יודעים שהייתה מחלקה באמ"ן שנקראה חצב שעסקה במודיעין גלוי. סגרו אותה. לא צריך אותה. יש חיישנים. יש בינה מלאכותית. ככה קוראים לזה? לא צריך. ולא התייחסו לזה ברצינות. להפוך את זה למהלך פשוט ואופרטיבי, הדפ"א הזאת של הסתערות המונית, או מצד

חיזבאללה או מצד חמאס עלינו, לא הייתה על השולחן של צה"ל. דיברנו על מאי 23', שבו מפקד אוגדת לבנון, אוגדה 91, אחרי הרצאה של חליוה בא אליו ואומר לו "תגיד לי, אתה יודע שאין לי שום יכולת להדוף התקפה כזאת?", אז הוא אומר לו "אל תדאג, תהיה לך התרעה". והוא אומר לו "לא תהיה לי התרעה", והרמטכ"ל עומד על ידו ושומע, ולא מגיב. כי הרמטכ"ל, כי ראש אמ"ן, כי אלוף פיקוד דרום שותף לקונספציה הזאת שבאמצעות חיישנים וירי מדויק לא יהיה שום דבר, ולא צריך להיות בפאניקה. וככה זה קורה. בכלל במדינת ישראל, מכיוון שתפיסת הביטחון לא מעודכנת, הקטע של מעבר משגרה לחירום לא סגור בשום נושא. אומרים אל תדאגו, בחירום יהיה ככה וככה. מי יכריז על חירום? מתי בפעם האחרונה הכריזו על חירום?

רפי בן שטרית: צביקה, אני רוצה לשאול האם בתקופת הכהונה שלך כראש רשות במהלך השנים האלה היה באיזושהו ישיבה תרחיש, תרגיל, פגישות שלך עם גורמי צבא בתחום הביטחון, עלה תרחיש גם אם הוא דמיוני לחלוטין של כניסה של מחבלים לתוך מרכז אופקים לביצוע של פעילות חבלנית כזאת? פעם זה עלה באיזושהו תרחיש? לא, זה עלה כי אני העליתי את זה. אמרתי שלא ייתכן ש-2.5 מיליון אנשים נמצאים בסיר לחץ לא יפרצו פנימה. הגיעו לאופקים, עובדה. לא התייחסו לזה. זה לא עניין אותם. בכלל, כל תפיסת ההגנה והאבטחה, אני מעורב בכמה מקומות שלא אדבר עליהם פה שאני עוסק בזה בין היתר, וכל התפיסה, גם מהאוויר וגם מהיבשה, היא שצה"ל נותן מעטפת הגנה ולא צריך להתעסק באבטחה יותר מדי ברצינות.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה לשאול שאלה, צביקה. אני דווקא מחזיר אותך אחורה לתפקיד שלך כראש רשות שמכיר קצת את המורכבות הזאת של רשות, יחסי גומלין מול צה"ל

וכל הדברים. אם אתה היית היום אלוף פיקוד העורף, מה הפעולות שהיה צריך לעשות או שנעשו כדי להכין את העורף יותר טוב? והדבר השני זה איך משתלבות בזה כיתות הכוננות.

העד: אני חושב שאלוף פיקוד העורף צריך לחדש את המושג הזה שנקרא הג"א. אני חושב שצריכים להיות חיילים מגויסים שהם צמודים לרשויות בהגדרה מראש, שתפקידם לעסוק בהגנה אזרחית. וזו שאלה גדולה מי צריך להיות המפקד שלהם, האם ראש הרשות או שאיזה רב סרן בן 60.

ורדה אלשיך: קודם אמרת שזה צריך להיות בצבא.

העד: כן, הם מגויסים לצבא, השאלה מי נותן להם פקודות בזמן אירועים. בואו נשאר את זה פתוח. זה דבר אחד. לגבי התגוננות, אני חושב שרמת ההתגוננות מול טילים, או מה שהצבא קורא תמ"ס, ירי תלול מסלול, אני חושב שיש רמת התגוננות לא רעה. הנושא של ההתרעות, הפוליוגונים, זה מאוד חשוב. אני הייתי באופקים במבצע אחד לפני שהייתה כיפת ברזל, בעופרת יצוקה. ובמבצע השני כבר הייתה כיפת ברזל. זה היה עולם אחר. מה היה המבצע אחרי עופרת יצוקה? שלמה אהרונישק: היה עמוד ענן ב-2011.

העד: עמוק ענן. אז זה היה עולם אחר. אל תשגו שבין מבצע למבצע לא היה כלום. כל הזמן היה ירי. המבצעים זה רק כשצה"ל החליט לעשות תגובה גדולה יחסית. אז היה הבדל עצום. היקל"ר זה דבר גדול. כי באמצעות היקל"ר אנחנו הכנו תיקי שטח, והכשרנו, למשל אם היה לנו איזה דרך מהמזבלה שאפשר דרכה לעקוף את הכביש הראשי ולהגיע לבאר שבע, אבל היו בה כמה בורות, אז הכשרנו את הבורות האלה כדי שאפשר יהיה להעביר אל העיר וממנה בכיוון באר שבע, דברים

מהסוג הזה. זה הכול פיקוד העורף. זה מה שהייתי עושה. לגבי כיתות כוננות, אני נגד כיתות כוננות.

רפי בן שטרית: למה?

העד: כיתות כוננות זו תפיסה של מחבלים. אני הייתי הרבה שנים במילואים. עשיתי מה שאנשי הקבע עשו, ובלי לקבל כסף. ישבתי בגבול, ומה עושים בגבולות? לא הייתי בטנקים, הייתי כמו חי"רניק. מתכוננים לחדירות. בשום קו שהייתי ובשום תקופה לא היה תרחיש של התקפה המונית. מדברים על איזו חוליה שחוזרת, ויאללה, פרש טורקי. אז זה על כיתת כוננות. כשאנחנו מדברים פה על צמודי גדר, גם בצפון וגם בעוטף עזה, צריך הגמ"ר. כמו שהיה בדפנה ב-47.

איל בן ראובן: אבל צביקה, הוא היה בנוי בכיתות כוננות על היישובים?

העד: חיילים שמאיישים את הקיפודים ואת המכשולים, ואת המרפאה, ואת החמ"ל היישובי. הם צריכים להיות חברי הקיבוץ, חברי המושב, ולא כיתת כוננות. הם צריכים שיהיה להם מרגמה 8 מ"מ, טילי נ"ט, הם צריכים שיהיה להם מקלעים, והם צריכים להילחם כי הם מגינים על שטח שאמור להיות בלתי חדיר.

רפי בן שטרית: גם באופקים ושדרות? חדר נשקיה כזה עם כל האמצעים האלה?

העד: אמרתי שהייתי רוצה שבאופקים יהיה הג"א, והג"א צריך במצבים כאלה לאייש מחסומים בעיקר. מכיוון שבכל אופן זה 20 ק"מ, לא הייתי נכנס לסיטואציה שהייתי הופך את תל אביב ליעד מבוצר. אבל צמודי גדר בוודאי שכן.

שלמה אהרונישקי: מה אתה אומר על פינוי הצפון?

העד: לטעמי זו הייתה טעות. בכלל, אסור לפנות יישובים. אפשר לפנות יישובים באופן סלקטיבי, כלומר אם יש קשישים שמתקשים וחיים תחת אש, אז לפנות אותם.

ילדים, נשים במידה מסוימת, לא בצורה גורפת כן. אבל יישובים לא צריכים להתפנות.

רפי בן שטרית: מטעמים ערכיים או ביטחוניים?

העד: מטעמים ביטחוניים וערכיים גם יחד. כי מה היה קורה אם לא היו מפנים את הצפון?

רפי בן שטרית: לא היו יורים על יישובים מאוכלסים?

העד: לצה"ל לא הייתה ברירה, לא היה אומר שזה שיורים על קריית שמונה זה לא נורא כי אף אחד לא נמצא שם. לא הייתה ברירה, היה צריך לפעול. דרך אגב, אין שום בעיה להילחם גם בלבנון וגם בעזה. זה קשקוש כל העניין הזה.

שלמה אהרונישקי: אז מי נתן את ההוראה לפנות אם זה לא טוב?

העד: משרד ראש הממשלה.

שלמה אהרונישקי: ככה דילג על הצבא ועל פיקוד העורף?

העד: מה שקרה זה ככה, הוא התעורר פתאום וראה קטסטרופה בעוטף עזה, ויש לו עוד בראש שדבר דומה יכול לקרות בצפון, אז הוא אמר קודם כל תפנו אותם. ופינו אותם. אני לא יודע עם מי הוא התייעץ, אני לא יודע מי הוריד את ההוראה הזו, אבל ככה פינו אותם. במדינת ישראל מה שקורה זה שאתה עושה משהו, אחר כך להחזיר את הגלגל אחורה זה מאוד מסובך. תראה למשל את האירוע שהיה בתקופת אולמרט כראש ממשלה, שהחמאס השתלט על הרצועה. קודם כל הוא סגר את כל המעברים, בוא נראה מה קורה קודם. ואחר כך הם נשארו סגורים עד היום. אין חשיבה, אין כלום. אומרים שאין אסטרטגיה. יש אסטרטגיה, לביבי יש אסטרטגיה. מה האסטרטגיה של ביבי? הוא רוצה להמליך את עצמו על המדינה, ולהוריש את מלכותו הלאה לבני משפחתו. לצורך זה הוא חבר ליהודים הדתיים

הלאומיים. הנציג הבולט שהיה בשיח מולו בעניין הזה היה הרב דרוקמן, שהוא מבטיח להם את בית המקדש, והם מבטיחים לו את השלטון. זאת האסטרטגיה. עכשיו תשאל אותי מאיפה אני יודע. אין לי מסמכים להוכיח את זה. אבל אני רואה מה קורה, ואני מבין מה קורה. זאת האסטרטגיה. הקלפים תמיד צמודים לחזה, לעם המטומטם לא מספרים לאן רוצים ללכת ובשביל מה, אבל הזמן יעשה את שלו, ולאט לאט אנחנו נממש את החזון הזה. זאת האסטרטגיה של מדינת ישראל מאז 2009.

רפי בן שטרית: תודה רבה, צביקה.

ורדה אלשיך: תודה.

העד: עוד מילה אחת בבקשה. אתם רואים את גילי המופלג. שלמה, אתה המחזור שלי

או אחד מעליי?

שלמה אהרונישקי: אני 47. אתה מתיימר להיות בגילי.

העד: יש לך אח שאולי היה במחזור שלי, משנת 51-50?

שלמה אהרונישקי: כן, אח שלי עמוס. הוא היה בשריון.

העד: בקיצור, פגשתי כראש עירייה שני אנשים. אחד היה השר לענייני מודיעין, קוראים

לו בוגי יעלון. הוא בא לתל אביב למרכז לשלטון המקומי לעשות הרצאה. הוא היה

אז בפיקוד, וירד גשם. אני כל הזמן מקבל טלפונים מאופקים שיש הפצצות על

העיר. אני נכנס ויוצא, אבל אני קצת שומע, והוא מספר שהעניין עם הפלסטינאים

הוא חסר תוחלת, וכל מה שנשאר לנו זה לנהל את הסכסוך. אז אני קמתי ואמרתי

"אדוני השר, אני לא מתווכח איתך עכשיו אידיאולוגית ופוליטית. אני רק אומר לך

בתור נציג של עוטף עזה, שאתה מנהל את הסכסוך על הגב של האוכלוסייה הכי

חלשה במדינה". ואז הוא התייחס לזה, אמר "צביקה הוא אנכרוניסט", הצעתי לו

לעשות הגמ"ר כמו בדפנה ב-47'. אני הצעתי גם כשלא היה מיגונים באופקים להקים (?). אז זה ניהול הסכסוך. עכשיו הוא מסתובב בהפגנות ברחובות ומבלבל את המוח. הוא גם אחראי על הקונספציה הזאת של החיישנים. בוגי, טול קורה מבין עיניך. והשני זה אהוד ברק. משרד הביטחון, אחרי שפיקוד העורף הקים את החמ"ל, עזר לי והוספנו מצלמות וקשר. הוא בא לפתיחה, והוא נאם נאום. בהתחלת הנאום הוא אמר תדעו לכם כמה ראש העיר שלכם גיבור, ובסוף הוא אמר "אנחנו לא יכולים לעשות כלום מול האיום הזה אלא רק לנסות להרחיב את הפער בין אירוע לאירוע". למה אני אומר את זה? כי זו הייתה התפיסה, זהו.

יהודית גריסרו: תודה רבה.

ורדה אלשיך: תודה.

העד: תודה לכם. לא הרבה אנשים מוכנים להקשיב לי.

העד יוצא מן האולם.

נכנס העד רא"ל במיל' אהוד ברק, ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל לשעבר.

ורדה אלשיך: שלום, מר ברק, אם תרשה לי.

העד: שלום וברכה. אתם יכולים לקרוא לי אהוד.

ורדה אלשיך: למה אנחנו פה אתה כבר בטח יודע. אנחנו מאוד שמחים שהסכמת לבוא, כי יש לנו הרגשה שאתה יכול לתת לנו הרבה מהתובנות שאנחנו מחפשים לצורך מה שאנחנו מחפשים. אנחנו נשמח לשמוע ממך, כמו שאומרים ממקור ראשון, מה אתה יכול להאיר את עינינו ולהוסיף לנו מידע וידע מכלי ראשון.

העד: קודם כל, תודה שהזמנתם אותי. אני שמח להופיע בפניכם, את רובכם אני מכיר הרבה זמן. אני חושב שאתם עושים עבודה מאוד חשובה בנסיבות המסובכות

שנוצרו. אני ממש מאחל לכם שתוכלו לסיים את העבודה מוקדם יותר ממה שתכננתם, כי יקימו ועדת חקירה ממלכתית אמתית.

איל בן ראובן: אנחנו הוועדה היחידה בעולם שמתה לסיים את עבודתה כי מישהו רלוונטי ייקח את מקומה.

העד: אני שירתי בצה"ל 36 שנה. בהמשך הייתי תקופה קצרה שר הפנים במשרד החוץ, אחר כך ראש אופוזיציה, שר ביטחון, ושוב שר ביטחון למשך שנים. אני קרוב לשבע שנים מעורב בצורות כאלה ואחרות בפעילות של המחאה. כתוצאה מכך, יש פרקים מסוימים בליבת העניין שלכם שלגביהם אני לא מקור ראשון, אני מקור שני. אני יודע חלק מהדברים גם בתחום הביטחוני והפוליטי, בעיקר דברים שקרו מאז 2013, מפרסומים ציבוריים או שנמצאים ברשות הציבור ומוכרים לכולם וקצת שיח בלתי פורמלי. לעומת זאת, נקודת מבט של גילי ושל 65 שנה מאז שהתגייסתי, דרך כל התפקידים האלה יצא לי להשיג נקודת מבט רחבה על חלק מהאירועים ועל השורשים שלהם, ועל מהותם. כאן אני אנסה לתרום. אתם כמובן יכולים לשאול ולהתערב ככל שתבחרו, אבל אני מעדיף שתעשו את השאלות אחרי הסקירה. בסוף גם אשמח להעביר לכם את החומר הכתוב. בהמשך לבקשתכם, כפי שניסיתי לברר מה רוצים לדבר, אני אנסה להאיר על הנושאים הבאים - ההפיכה המשטרית, סרבנות, על האזהרות לפני וסביב 2023, כמה הערות על ה-7.10 ועל התפקוד בממשלה, אבל את עיקר הסקירה אני אציג על הכישלון האסטרטגי, ואיך הייתה צריכה להיראות הגישה האסטרטגית הנכונה. ובסוף כמה הערות על מה צריך לעשות כדי לצאת מזה. לגבי ההפיכה המשטרית, הממשלה הזקמה בראשית 2023 בניגוד לכל ההבטחות במערכת הבחירות פתחה במסע להפיכה המשטרית. בעיניי היה בולט לעין דיקטטורה דה פקטו, כמו בהונגריה. זה

נכון שמערכות במדינה דורשות רפורמה. כל מערכת שתיגע בה צריך לעשות בה גם רפורמה - בחינוך, בצבא, בממשלה, במערכת המשפט, בכנסת, כל דבר. השאלה היא מהי הדרך הנכונה לעשות את זה, ומה המניעים מאחורי הרפורמה. שמענו הרבה הסברים, בעיני הסברים דלים, יש עריצות משפטית, אקטיביזם, מדובר באליטה מתנשאת. כל מי שמכיר את ישראל רואה מאחורי זה בקלות את הכוונה לדרוס את הדמוקרטיה, בדגש על עצמאות בית המשפט העליון. ישראל היא דמוקרטיה צעירה ושבירה. אהרן ברק העיר ששיטת המשטר שלנו היא הכלאה בין השיטה הנשיאותית האמריקאית, אבל בלי חוקה ובלי בלמים, עם השיטה הפרלמנטרית הבריטית, אבל בלי המסורת הבריטית. ואני אוסיף בלי האופי הבריטי, שבעיניי יותר חשוב מהמסורת בעניין הזה. וזה נכון, אין לנו חוקה, אין בלמים ואיזונים, אין פרלמנט בן שתי קומות כמו בית הבוחרים והסנאט בארה"ב, או בית הלורדים בבריטניה, שזה מאפשר סוגים אחרים. למעשה הרשות המחוקקת מזה שנים ארוכות מסורסת לחלוטין על ידי הרשות המבצעת. היא לא מפקחת באמת על הממשלה ולא בולמת אותה. נשארה בינינו לבין דיקטטורה דה פקטו רק עצמאות בית המשפט העליון. וגם הוא בודה ונשחק לא מעט בשנים האחרונות. ההפיכה המשטרית הזאת נבלמה, לפי דעתי שני השיאים היו בליל גלנט ובהפגנות סביב עילת הסבירות והפסיקה בעניין עילת הסבירות. הדברים האלה בלמו את ההפיכה המשטרית, אבל היא התחדשה במידה מסוימת על סטראידיים בחסות המלחמה, ואני מודה שבזיכרוני זה מהדהד את הצורה שבה נחקקו חוקי חירום, חלקם מוזרים בעליל, בחסות הקורונה. באופן עובדתי, יש לנו כיום מה שאני קורא ממשלה מורדת. אני לא יודע מה ההגדרה המשפטית הראויה לזה. בניגוד לפסיקת בית המשפט לפני חודשים, בזמן הדיון בעתירת

הנבצרות, בית המשפט קבע ואני מצטט מהזיכרון, יכרול להיות שאני טועה, שהיועצת המשפטית היא המפרשת של החוק הרצוי והמצוי, וההנחיות שלה מחייבות את הרשות המבצעת. זו קביעה שאי אפשר לטעות בה, ואי אפשר לטעות מצד שני עם זה שהממשלה פועלת בצורה מפורשת ובוטה ביודעין באופן שסותר ומפר את ההוראה הזאת. אפשר לראות דוגמה בדיון על התהליך למינוי נציב שירות המדינה. אפשר לראות את זה בצורה המופקרת שיריב לוי מנהל את השיח על איך בוחרים את נשיא בית המשפט העליון. אפשר לראות אצל בן גביר בשאלה שמתעוררת האם המפכ"ל החדש שמונה עכשיו חב חובת ציות לשר שמינה אותו או לחוק. עצם העובדה שאין ברורה מיידית מובנת מאליה, שהוא מדקלם אותה אפילו אם בלב שלו הוא מייחל לדבר אחר, בעיניי זה אות אזהרה לחלוקה הבלתי חוקית, ואני מודה שלא ברור לי עד הסוף מה קורה עם 13 אלף (?) האם כשהם צריכים בטקס מוזר ללחוץ את ידו של בן גביר לפני שהם מקבלים את הרובה, ולפי מה שאני שומע האימונים שם היו רשלניים, ומבחינת הרקע שלהם לא ראויים לקבל רובים, או מבחינת הידע שלהם לא ראוי לתת להם רובים. 13 אלף רובים זו כמות הרובים שנמצאים בידי 25 גדודים של חיל רגלים. הדבר הזה הוא בעיניי מסוכן ביותר. אני לא מבין למה לא נעשית פעולה לאסוף את הנשקים האלה, משום שברור שהם ירו לא רק באויבינו. הם עלולים לירות גם בישראלים. אבל כל הדברים האלה זה רק גילויים של הצורה הבוטה שבה הממשלה מורדת בשלטון החוק. המחאה היא מוצדקת, חשובה והכרחית, והייתה ככה גם לאורך כל שנת 2023. הברירה הייתה ברורה - בין דמוקרטיה ליברלית ברוח מגילת העצמאות לבין דיקטטורה דה פקטו, דתית משיחית גזענית, אולטרה-לאומנית, מופקרת ומושחתת שתעוות את היהדות, את הציונות, את

האנושיות, ותהפוך את ישראל למדינת עולם שלישי חלשה, מבודדת ומצורעת. ההתארגנות הספונטנית של טייסים, של לוחמי יחידות מיוחדות, של אנשי סייבר, מפקדים ולוחמים מכל צה"ל ומאות אלפי אזרחים היא סימן מרגש של בריאות החברה הישראלית. אני זוכר ציטוט באחד הספרים של אהרן ברק, אני שוב מצטט מהזיכרון, שהוא בעצמו מצטט אמירה נגועה בעולם המשפטים - דמוקרטיה חייבת לדעת להתגונן בפני מי שמנסים להשתמש בזכויות ובחירויות שהיא מעניקה כדי להרוס אותה מבפנים. וציטוט נוסף שלו אומר "דמוקרטיה לא חייבת להתאבל כדי להוכיח את חיותה". לא בגלל השם של הנשיאה לדעתי. אני קובע בפסקנות שלא הייתה שום סרבנות. זה תעלול ורבלי שנועד להכפיש את המחאה. אלה מתנדבים, מה שהם הודיעו שהם ישעו את התנדבותם אם וכאשר יופעל החוזה. איזה חוזה? החוזה הבסיסי בין לוחם ובין ממשלה דמוקרטית. החוזה אומר שאנחנו מוכנים להיהרג בשירות ממשלה שאנחנו חולקים על כל עמדותיה, לא הצבענו בשבילה, אבל היא ממשלה שנבחרה בצורה לגיטימית. אנחנו לא מוכנים להיהרג בשירותו של דיקטטור, גם אם הוא עטוף בנוצות מלוקקות והרבה ליקוקים מצדדים אחרים. אני מוכרח להודות שאני גאה בכל האנשים האלה, היות שזו לא התלבטות פשוטה, אנשים שמחברים עמוקות למה שהם עושים, והודיעו שהם משעים את התנדבותם ברגע שיבינו שיש בפועל דיקטטורה.

והם הראשונים שישבו בקוקפיטים ב-8.10.

איל בן ראובן:

נכון. מראש אמרתי אל תדאגו למלחמה. כבר אז העלו מה יהיה במלחמה. הם יהיו הראשונים לרוץ לקוקפיטים, למקלדת הסייבר, ולהיכנס ללחימה. הם אלה בדיוק שאחים לנשק במרכז התמונה שמילאו את החלל שהשאירה הממשלה בחוסר התפקוד שלה. ברור שלהיחלשות הנגלית של החברה הישראלית כתוצאה משנה

העד:

של מחלוקת ומאבק נגד דיקטטורה יש השפעה על הצורה שיריבינו תופסים את מדינת ישראל ואת יכולותיה. אבל השאלה היא מי אחראי לזה, ואני קובע חד משמעית שמי שאחראי לזה זה מי שמניע את שרשרת הנסיבות, מי שמחליט ליזום הפיכה משטרית בניגוד לכל הבטחותיו במערכת הבחירות ובניגוד לצורך האמתי של ישראל, בצורה שאי אפשר לטעות בערוץ שהיא מובילה אליו ולא במוטיבציות שמאחוריה, שבתוכן צרכים אישיים פרטיים לאיים על המערכת המשפטית, מערכת הפרדת הרשויות וכן הלאה. מי שאחראי הוא מי שעמד בראש, במקרה הזה ראש הממשלה, לצדו לוי ורוטמן, ואולי עוד כמה אנשים ברקע מקהלת, אבל הם הרבה פחות אחראיים ממי שמבצע את זה בסוף מבחינה שלטונית. אלה האחראים, ולא אזרחים שלא מוכנים לקבל את חילול ערכי מגילת העצמאות ואת הניסיון לרסק את שלטון החוק. מנהיג ראוי לא נותן למדינה שהוא עומד בראשה להיחלש ככה, כשהוא מוזהר שוב ושוב בפני המשמעות של מה שהוא עושה. ומכאן לאזהרות, לפני ובמהלך 2023. אני יודע על הדברים האלה כמוכם בסך הכול, מהדברים שפורסמו ברבים, וממעט שיח לא פורמלי. אני זוכר את נתניהו בטקס אזכרה לצוק איתן לפני כמה שנים אומר בקולו, חד משמעית, "אנחנו מכירים את התכניות של החמאס לעבור דרך הגדר, לתפוס מתקנים של צה"ל וקייבוצים, להרוג ולחטוף אנשים, ואנחנו יודעים איך להתעסק עם זה". אני יודע שהיו מכתבים רבים, ואני אומר לכם מניסיוני, הייתי לא רק שר ביטחון וראש ממשלה, הייתי גם ראש אמ"ן ורמטכ"ל, ואני מכיר את זה גם מהצד השני. לפני ששולחים מכתבים כאלה, יש הרבה שיחות בעל פה שבהן נאמר שזו שגיאה חמורה, ובסמכותך אנחנו לא יכולים להחליט במקומך, אבל אסור לעשות את זה. זה מזיק למדינת ישראל. אני משוכנע כשהדברים נכתבו, מסתבר ששומרי הסף

ובעלי התפקידים שנוגעים בדבר, כל אחד מהם לחוד בנוכחות המזכיר הצבאי, ולפעמים בנוכחות עוד חבר או שניים מהממשלה, שר מקורב מאוד, חזרו ואמרו לראש הממשלה - מה שאתה עושה הוא מסוכן. תשקול שוב אם המטרות שיש לנגד עיניך, אנחנו עובדי ציבור, אנחנו לא יכולים להעיר על הלגיטימיות של המטרות, אבל תחשוב טוב אם המטרות האלה מצדיקות את הנזק הוודאי שאנחנו מזהירים אותך שקורה. היה דיווח של יאיר לפיד, הוא סיפר לכם ואני ראיתי איזה קטע בטלוויזיה לפני כמה ימים. אני זוכר שהוא הופיע אחר כך בטלוויזיה והרגיש שהוא לא מסוגל להחזיק את זה בתוך עצמו. זה היה קרוב מאוד לאוקטובר, אני לא זוכר כמובן את התאריך, והוא הופיע בקולו בציבור ואמר "שמעתי דברים מטלטלים על הסיכונים שעומדים בפנינו". אני זוכר גם ראיון שהיה באחד העיתונים המובילים עם גדי איזנקוט, שהזהיר בדיוק בפני אותם הדברים בשפה שלא משתמעת לשתי פנים. ואני זוכר גם את יאיר גלנט שהזהיר מדפוס מסוכן מאוד של ראש הממשלה. אני הייתי שר ביטחון יכול להיות יותר שנים מכל אדם חי אחר, אבל אני מזכיר את משרד הביטחון ואת שרי הביטחון עוד מלפני 67'. מכיר, ראיתי מקרוב, עומד לידי ומסבירים למה צריך מבצע או למה צריך כסף. אני אומר לכם בהכרחיות, לא היה תקדים בתולדות המדינה מצב ששר הביטחון פונה לראש הממשלה ואומר לו "אני מבקש לכנס את הקבינט לאור משהו שנראה לי אירועים, התפתחויות, לפעמים זה מעורפל, אתה רואה כל מיני סימנים, ואתה אומר הדבר הזה מכיל סכנה ברורה ומיידית לביטחון המדינה. אני אומר לכם מניסיוני, כששר הביטחון דורש בשלוש לפנות בוקר לכנס את הקבינט, לא תגיע השעה תשע בלי שהקבינט מכונס. משום שראש הממשלה הוא לא מונרך אבסולוטי, הוא ראשון בין שרים הממשלה, הוא קובע את סדרי היום והרבה

דברים. אין לו סמכות, הוא ראשון בין שווים, הוא לא המפקד של הצבא, הוא לא האחראי היחידי לביטחון. אני אגיע לזה יותר מאוחר, הוא האחראי העליון לביטחון, אבל שרשרת הביצוע, להבדיל ממה שקורה בארה"ב ששם לא שר ההגנה ולא הרמטכ"ל בשרשרת הפיקוד, הם יועצים ממונים של הנשיא, פה בחוק יסוד הצבא כתוב שצה"ל כפוף למרות הממשלה, והרמטכ"ל כפוף לשר הביטחון. זאת אומרת, גם שר הביטחון וגם הרמטכ"ל הם אלמנטים מרכזיים בשרשרת הפיקוד. אין לראש ממשלה סמכות חוקית לא לכנס מיד את הקבינט ברגע ששר הביטחון שלו אומר לו נדרש כינוס הקבינט על רקע מה שאני, שר הביטחון, רואה כסכנה ברורה ומיידית לביטחון המדינה. ולמרות זאת, התגובה של נתניהו, כולם זוכרים, הייתה להודיע שביום ראשון הוא מפטר אותו. היציאה לרחובות של מאות אלפי אנשים היא הדבר היחידי שבלם את זה. יש כמה קונספציות שקרסו ב-7.10, וכולן מבית היוצר של נתניהו. הקונספציה הראשונה היא שהחמאס הוא נכס, והרשות היא נטל. הניסוח הזה של סמוטריץ', אבל במילים של נתניהו, ואני מצטט שוב מזיכרוני החופשי, הוא אומר "כל מי שרוצה לבלום את האפשרות של מדינה פלסטינאית חייב להסכים איתי על החיוניות של העברת הכספים לחמאס וחיזוק החמאס". כשהוא עמד לפני שלשום מול המפה, קשה לו בלי פלקטים להסביר משהו, אז היו שם חצים לכיוון הרצועה, והיו חצים לכיוון ציר פילדלפי. חוץ מהרקטות והנשק, הוסיפו שם גם דולרים. היו חצים מכיוון ירושלים שמגיעים עם דולרים, שבזמן נתניהו גם לא הלכו לחשבונות הבנק כמו בזמן בנט. נתניהו קבע שהאיש עם המזוודות, כי אין לו איפה להשאיר אותן, יעבור דרך הלשכה שלו לפני שהוא נוסע לרצועת עזה. היה חסר בציור חבילות הדולרים שעוברים לתוך רצועת עזה, מיליארד וחצי על פני חמש שנים, מנתניהו. הקונספציה השנייה שקרסה זה

שניתן לנווט את ישראל, מדינה שכל כך שונה מהסביבה באזור, בסביבה קשה, מזרח תיכון הוא סביבה קשה, באמת אין הזדמנות שנייה למי שלא ידע להגן על עצמו. פעם קראתי לזה "וילה בג'ונגל", בתוך הווילה שלך אתה יכול להתפנק לגיקוזי ולהקשיב למוזיקה, ברגע שאתה פותח את החלון או יוצא צעד אחד מהדלת, אתה צריך להיות מוכן בחלקי שניות ללחוץ על ההדק. במציאות הקשה הזאת, לחשוב שאפשר לנווט את המדינה, לאורך שנים, כבר 15 שנים במצטבר הוא בשלטון ואולי יותר, בלי לקבל אף פעם החלטה אחת קשה או כואבת. הכול ג'אגלינג של לזרוק את זה, להגיד ככה, את זה בעברית ואת זה באנגלית, להסכים למשהו, ומולכו היה אחראי על ההכנה, מין הערות שהערת שכל מי שבחדר חשב שאתה צריך את זה כדי שתוכל קצת לעגל את התמונה עבור הקהל הביתי שלך. אבל כשמגיע רגע המבחן, צריך לקבל את ההחלטה, פתאום ההערה לפעמים קצת מוזרה הזאת נהפכת פתאום לסלע קיומנו. פתאום היא הדבר המרכזי, ואפילו הטענה היא לניקיון דעת, הרי לא החסרתי מכם, אמרתי עוד אז לפני חמישה חודשים שיש איזה דבר כזה. הקונספציה הזאת קרסה ב-7.10, אי אפשר לנהל את מדינת ישראל בתוך המזרח התיכון בלי לקבל החלטות. והדבר השלישי זה התזה שלו שאפשר להגיע להבקעה, ממצב עוינות למצב של נורמליות, מול הסביבה הערבית פה ומול העולם האיסלמי בלי לגעת בפיל הגדול בחדר, שזה הנושא הפלסטיני. גם הדבר הזה קרס. אני שומע הרבה בחו"ל, יותר ויותר מדינות ידידותיות לישראל בעולם, ובתוכן עולה דרישה, יש כמה שכבר הציגו את זה, ספרד, אירלנד, בלגיה, להביא החלטת מועצת ביטחון שתכפה על ישראל מדינה פלסטינאית. ה-7.10 היה כישלון כבד. היה אולי הכישלון החמור ביותר בתולדות מדינת ישראל והציונות. וכמובן כישלון של המודיעין ושל המערכת המבצעית,

שחלקו נמשך אחורה, לא התחיל ב-7.10 בבוקר. אלה דברים שאפשר יהיה לחקור אותם רק בחקירה יסודית. אנחנו יכולים לשער ולהעריך, כל אחד על פי האינפורמציה שהוא נחשף אליה, אבל אנחנו לא יכולים לקבוע מסמרות. מה שכן ברור זה הכישלון של ראש הממשלה. זה האחריות הכוללת, גם אם הוא לא ייקח אחריות. אם הוא לא לוקח אחריות, היא עדיין שם על הכתפיים שלו בכל כובדה ומשקלה. אני זוכר את דבריו על אולמרט "מה עשית? מה כן עשית?", אני זוכר את עדותו בוועדת וינוגרד. אני זוכר את עדותו של (?) שמסביר שהקשב של ראש הממשלה מתרכז בתחום העיקרי שהוא רק באחריותו בסופו של יום, ברובד העליון, שזה נושא הביטחון. ולכן אין לו קשב לא לשריפות ולא לטקסים בהר מירון, אין לו מספיק קשב. לכל דבר אחר חייבים למשוך לו בדש הבגד ולנעוץ אותו אל הבעיה. בעניין הביטחון זה לא כך. זו חובה יסודית שקמה מעצם קבלת התפקיד. וכמובן אני אולי אחזור אחר כך למשל הטיטניק שלו. מי שקלקל, הוא לא מי שיתקן. מי שאומר לנו להפך, כאילו מצפה שאם קברניט הטיטניק היה שורד היה ראוי לקבל את ההגה של אונייה חדשה. נתניהו משווה את עצמו לרוזוולט, הוא יותר דומה ל(?) . אבל לגבי תפקוד הממשלה, יש לנו ממשלה בלתי מתפקדת בעליל. ראינו את החברה האזרחית, במרכז באמת אחים לנשק, אבל עשרות אלפי מתנדבים, את אנשי ההייטק, את התורמים בישראל ובעולם. הם מילאו את החלל שהותירה הממשלה, שכמעט אף אחד מאגפיה לא תפקד. גם נתניהו עצמו, שמענו לפי הדיווחים, היה משותק לחלוטין ביומיים הראשונים בשל האירוע. למזלנו ביידן לא היה משותק. הוא מיד החליט לשלוח נשאות מטוסים, צוללת גרעינית שמכילה טילי שיוט ארוכי טווח, טילים נגד טילים. הוא בא הנה להגיד don't לאיראנים ולחבק את החברה הישראלית. זה מזלנו, וגם עדות לכפיות

הטובה של נתניהו וממשלתו מול הממשל הזה בהמשך. הממשלה גם לא מתפקדת מאז. תשאלו את המשפחות של החטופים, של הנרצחים, תשאלו את ראשי המועצות בצפון ובדרום, תשאלו את המילואימניקים, תשאלו כל אזרח. יש לנו את הממשלה הכושלת ביותר בכל היבט של חובות הממשלה מאז קום המדינה. מכאן אני רוצה לעבור לתמונה האסטרטגית. מהשבוע הראשון אחרי ה-7.10 הייתה תמונה ברורה. אני עצמי כתבתי על זה, ודיברתי על זה פה ובעולם, שלמשבר שנוצר, ברור שזה משבר חמור, יש ארבעה אילוצים. הם קשורים אחד לשני, כל אחד מהם משפיע על השני, מין גשטלט כזה. וכל פעולה בכל אחד מהם יכולה להוביל להסתבכות עמוקה של ישראל אם לא נבין אותם נכון ונבחן נכון. הארבעה הם הבאים - אחד שחרור החטופים, היו אז 250 חוץ מ-1,200 נרצחים, ביניהם 300 חיילים. האילוץ השני זה מניעת ההתרחבות של הלחימה לצפון. האילוץ השלישי זה הדעיכה הידועה מראש של הלגיטימציה הבינלאומית. והאילוץ הרביעי, הכורח לדון מיד ביום שאחרי, ואני בכוונה מדגיש את זה שאני לא אומר את זה מנקודת המבט של ספטמבר 24, אלא אוקטובר 73. זה לא משהו שאמרתי לשכנה שלי ממול, אלא כתבתי את זה בעיתון, וחזרתי ואמרתי בישראל ובעולם. יש פה ארבעה אילוצים, מוכרחים לחשוב עליהם ברצינות. להחזיר את החטופים, למנוע את ההסתבכות בצפון, להתמודד עם הדעיכה הידועה מראש של הלגיטימיות הבינלאומית, ולוודא שמהיום הראשון אנחנו מתעסקים ביום שאחרי. המטרות היו ברורות. ישראל באמת חייבת לוודא שהחמאס לא ישלוט בעזה, ולא יוכל לאיים משם על ישראל. המטרה השנייה היא להחזיר את כל החטופים ובהקדם. והיעד השלישי של הפעולה, ההתרחבות האפשרית של המלחמה לצפון, עם כל טבעת האש ועם איראן, אבל למצות את

הסיכוי לא להגיע לזה. דפוסי הפעולה שנדרשו היו כללי בן גוריון, שנתניהו מעולם לא הבין, והתעלם מהם לחלוטין גם במשבר הזה. היו לבן גוריון שלושה כללים שהמליץ עליהם על בסיס ניסיונו כמנהיג המדינה שבדרך. אתה יוצא למלחמה, תוודא שיש לצדך מעצמה עם קשב והבנה ואמיתיים. הדבר השני, תוודא שהמהלך הוא קצר, מהיר, אינטנסיבי, מכריע, על אדמת האויב, על מנת שניתן יהיה לתרגם את ההישגים בשדה הקרב להישגים מדיניים ודיפלומטיים, ועל מנת שיהיה אפשר לשחרר את המילואים. כי כל מדינת ישראל בנויה בצורה כזאת, יש אסימטריה מוחלטת ביחס לסביבה בכוח אדם, במשאבים, בגיאוגרפיה. ויש א-סימטריה באיום. אנחנו לא מאיימים על רציפות הקיום של אף אחד מהשכנים, והם, כל אחד מהם לחוד וביחד, כן מאיימים. היום זה לא נכון ביחס למצרים וירדן, אבל לאורך רוב שנות המדינה הם מאיימים עלינו. ולכן ישראל חייבת לנצח בכל סיבוב ומערכה. מספיק שהצד השני ינצח פעם אחת, לא יהיה פה כלום. האסימטריה הזאת מחייבת שנהיה מסוגלים לענות, למרות ההבדלים והמספרים של אנשים שנמצאים, כמות חיילים, מחלקות וכן הלאה, והפתרון שהוצע בראשית שנות ה-50 היה צבא סדיר קטן יחסית, שעיקרו הוא ביטחון שוטף והכשרת אנשי מילואים לשירות של עשרות שנים במילואים, עם שני גרעינים יותר חזקים. אחד זה מודיעין כדי למצות את הסיכוי שתהיה לנו התרעה שמאפשרת לפרוש את המילואים כי זה לוקח עניין של שעות. וחיל האוויר שיבטיח את העליונות האווירית, את הגנת שמי המדינה, ויאפשר את החיפוי על הכוחות הסדירים הקטנים עד שהמילואים מניקים מגיעים. התפיסה הזאת, שהיא תפיסה שלמה, שאומרת של ישראל יש אינטרס להרחיק את המלחמות אחת מהשנייה, כי רק בין המלחמות אנחנו צומחים והכלכלה מתחזקת, ועושים קיבוץ גלויות ובונים את

המדינה, ומצד שני אם כבר יש מלחמה, בין אם היא נכפתה עלינו או בין אם הכריחו אותנו לפעול כמו בששת הימים, היא צריכה להיות חזקה, מהירה, אינטנסיבית, מסתיימת בהכרעה, כדי שאפשר יהיה לתרגם את ההישגים להישגים דיפלומטיים כפי שאמרתי קודם, לשחרר את המילואים וכן הלאה. נתניהו לא הבין גם את האלמנט הזה. אז אמרתי, אחד שתהיה מעצמה לצדך, שתיים שתבין את הכללים, פעולה התקפית קצרה מכרעת ולחזור לשגרה. הדבר השלישי שהיה מאוד חשוב, לפני, תוך כדי ואחרי המלחמה - ישראל חייבת להיאחז בכל כוחה בעמדת העליונות המוסרית. חיוני שישראל תהיה הצד הצודק בעיני העולם, בעיני אזרחים בעולם החופשי, בעיני ממשלות בעולם החופשי, ובעיני המסה של האזרחים בתוכה. שוב פעם אני אומר, ברטוריקה אפשר להגיד "אוי"ם שמום". כשמקבלים החלטות מעשיות, לא מתעלמים מזה. אז היינו מדינה חלשה, בעשורים האחרונים היינו חזקים עד ה-7.10. אבל אנחנו לא כל יכולים. ישראל לא יכולה כל דבר לעשות לבדה. אם תרצו, אגיע לעניין הפער בין היכולות האמיתיות לבין מה שחושב על זה אזרח רגיל מהשורה, כולל זה שמקשיב לטלוויזיה, קורא עיתונים ומשרת במילואים. שלושת הדברים האלה - כללי בן גוריון נתניהו לא הבין אף רגע, וכמובן לא אימץ. הניתוח האמיתי, ואני אחזור למה אני מדגיש את זה, של הביטחון הלאומי. א', ישראל חייבת להבטיח שהחמאס לא שולט בעזה, ולא יכול לאיים שם על ישראל. שתיים, לישראל אין אינטרס להישאר בעזה לשנים ארוכות. היינו שם כבר קרוב לארבעים שנה, מ-67' עד 2005, ושרון, מכל האנשים, אחרון האיסטניסטים לגבי הצורך שלנו להילחם עם הערבים, הוא זה שהוביל את היציאה משם. כי זה לא שירת את ישראל, וגם אז היה ויכוח על פילדלפי, והוא החליט שלא נשארים בפילדלפי, כי המאזן של התועלת והמחיר לא

נכון. והאלמנט השלישי, הפלסטינאים לא הולכים לשום מקום. אני חוזר לשלושה אלה, כי זה יהיה חשוב בהמשך למה שאני אומר. ישראל חייבת להבטיח שחמאס לא שולט ולא יכול לאיים. לישראל אין אינטרס לשלוט ברצועה לשנים ארוכות. והפלסטינאים לא הולכים לשום מקום. המסקנה מהעניין הזה שניצחון מבחינתנו מורכב מהאלמנטים הבאים. ראשית, חיסול היכולת השלטונית של חמאס, עם פגיעה קשה ככל הניתן ביכולות הצבאיות שלו. האלמנט השני הוא בתוך משך הזמן שבו עדיין יש לנו לגיטימיות בינלאומית, ואני חושב, אמרתי, הלגיטימיות הבינלאומית הוא דבר שמתאדה תוך חודשיים-שלושה. חודשיים בעולם החופשי, שלושה-ארבעה חודשים מתאייד גם בארה"ב של אמריקה. הניצחון מבחינתנו מורכב מחיסול היכולת השלטונית של חמאס והיכולת שלו לאיים על ישראל. בתוך משך הזמן שבו יש לנו עדיין לגיטימציה בינלאומית ומהאמריקאים להביא לכך שגוף אחר, מוכר ולגיטימי בעיני החוק הבינלאומי, בעיני האמריקאים, הממשלות השכנות והפלסטינאים עצמם, יטול את השלטון מידי החמאס ויוכל להשליט את חיסול היכולות הצבאיות שעדיין לא חוסלו באופן מלא, ואת קיום השליטה האזרחית ברצועה מתוך הבנה לצרכים הביטחוניים המידיים של ישראל. ניצחון של החמאס זה דבר אחר. הוא לא סימטרי לחלוטין. הניצחון של חמאס הוא בעצם הישרדותו. לסינוואר לא משנה אם תהרוג עוד עשרים אלף עזתים ועוד עשרת אלפים לוחמים שלו. הוא לא רוצה את זה, אבל זה לא מקלקל אותו. אם אחרי שאתה פעלת שלושה, שישה, או שישה עשר חודשים בעזה, וזה נגמר באיזושהי צורה, ובה עדיין חמאס עדיין שולט ברצועה - חמאס ניצח. המסקנה, וזה נכון בין אם יש לנו חמש עמדות לאורך ציר פילדלפי או אין לנו חמש עמדות, זה לא משנה בכלל. הדבר היחידי שקובע הוא האם החמאס עדיין שולט בעזה. כדאי אפילו

להבחין שכשנתניהו אומר אנחנו חייבים להחזיק את ציר פילדלפי כי רק זה מונע הברחת אמל"ח ומה שרוצים לחמאס, הוא למעשה אומר לנו שהוא זה שרוצה לחזור למצב לפני ה-7.10, שבו האתגר האמיתי זה למנוע מהחמאס להתעצם. האתגר האמיתי של ישראל הוא למנוע את זה שהחמאס ישלוט בעזה, כי רק זה הניצחון של ישראל. מהחודש הראשון אחרי ה-7.10, אני הזהרתי בפומבי והזהירו גם אחרים, אני לא היחידי, שלפנינו שלושה שעונים שמתקתקים בקצב אחר. השעון הראשון זה השעון של הלגיטימיות, כפי שהזכרתי קודם היא לא תתקיים בציבור החופשי בעולם יותר מכמה שבועות, ולא בממשלות החופשיות בעולם יותר מחודשיים. באמריקה יש לנו אחיזה יותר עמוקה, אבל הציבור האמריקאי מתחיל להידרדר אחרי חודשיים, ואחרי ארבעה חודשים יהיה לנו קשה לקיים לגיטימיות גם מול האמריקאים. השעון השני הוא של שלילת היכולת השלטונית עם נזק כבד ליכולת הצבאית. את זה אפשר להשיג בשבועות בודדים, נגיד בחודשיים. אני לא רוצה להזכיר, בפעמים הראשונות שכבשנו את עזה זה היה בחצי יום, עם שתי חטיבות, אבל זה היום הרבה יותר קשה כמובן. ההתגברות על היכולת השלטונית היא דבר לשבועות בודדים, כאשר 30 פלוס צוותי קרב חטיבתיים ישראלים, עם שריון, הנדסה, ארטילריה, כטב"מים למעלה וחיל אוויר, פועלים כנגד 30 גדודים של חמאס שמורכבים מלוחמים עם נשק אישי, רצון לחימה, מאומנים, מטענים, RPG, טילי נ"ט ורשת מנהרות ענפה. כאשר 34 צוותים חטיבתיים כאלה מסתערים במקביל על כל רצועת עזה, תוך ימים בודדים לפי דעתי, ואני אומר גם אם מישהו יגיד תוך שבוע, אין יכולת שלטונית לחמאס. אתה יכול להסתובב ברחובות, להיות זה שמביא חלב לילדים וציוד, וחנויות יהיו פתוחות, זה שדואג שהחיים במלואם יתקיימו. והוא גם זה שגובה מסים, וזה

שפורע חשבונות עם אלה שלא מקשיבים לו. את הדבר הזה, כשיש קרב חטיבתי ישראלי בתוך ג'באליה או בתוך מקום כזה, ויש אוגדה ישראלית, שלושה-ארבעה צוותי קרב חטיבתיים בתוך דיר אל באלח או חאן יונס, ושבעה ברפיח, אין יכולת שלטונית יותר לחמאס. ואת הדבר הזה, את חיסול היכולת השלטונית, ובדרך בגלל האינטנסיביות והמהירות נזק כבד מאוד ליכולות הצבאיות של חמאס, זה לא אומר שמדי פעם תצוץ חוליה מתוך פיר או מבנה, כניסה ממולכדת למבנה, אבל לא יהיה שלטון חמאס בעזה תוך שבועות בודדים ויהיה נזק כבד. השעון השלישי זה השעון של חיסול מוחלט של היכולות הצבאיות. זה מין תזה שרומזת על הצורך להגיע אל הרקטה והמשגר האחרונים, אל המטען האחרון, ואל נגיד לא כל, אבל רוב הלוחמים של החמאס. השעון הזה מתקתק הרבה יותר לאט, והמשימה הזאת היא משימה לחודשים ארוכים, אולי לשנה, אולי לשנים. ושוב אני אומר, לא ספטמבר 24, הדברים האלה נאמרו לנתניהו באותן ישיבות שחלקן לא היה בהן הקלטה או שאסרו על צה"ל להקליט בהן, והן נאמרו על ידי חברים מתוך קבינט המלחמה ועל ידי ראשי הצבא, ובראשם הרמטכ"ל. אל תשלו את עצמכם, החיסול המוחלט של היכולות הצבאיות עלול לקחת חודשים ארוכים, שנה, אולי יותר, אולי שנים. ואני שואל במאמר מוסגר, בגינין למשל חיסלנו לחלוטין את היכולות הצבאיות של החמאס? אנחנו שם רק 57 שנה. ולאחרונה יש התגברות, יש מטענים יותר חזקים, יש סיכונים יותר גבוהים. הדיבור הזה זה ראשית הדיבור החלול, חוסר היכולת להתמודד עם העובדה שמועלית בראש, בכתב ובעל פה, אבל לא בשימוש בכוח פיזי מתון בתוך החדר של הקבינט. ואומר זה לא אותם שעונים. המסקנה היא שחייבים, אחת שאנחנו היינו חייבים לקיים את המאמץ העיקרי סביב חיסול היכולת השלטונית ונזק כבד ליכולות הצבאיות בתוך תחום

הזמן של השעון השני של הלגיטימיות, קרי תוך שבועות בודדים, מקסימום חודשיים-שלושה, ובתום חודשיים-שלושה האלה לבנות מראש את המצב שיהיה לנו למי להעביר את השלטון. לגוף שיכול לפעול שם, שהחמאס לא יכול להרים את הראש כנגדו, ושהוא יפעל לגיבוש שליטה אזרחית והמציאות שהיא הצורה היחידה של ניצחון שלנו, קרי החמאס לא שולט בעזה ולא יכול לאיים שם על ישראל. ולכן גם החיוניות של ציר פילדלפי, שאולי אגיד עליה כמה דברים, מידלדלת. הדיון הזה על איך מביאים לכך שאנחנו נשמיד את יכולת השלטון ואת רוב היכולות הצבאיות, שיהיה לנו למי להעביר את השליטה באופן שהחמאס לא יוכל לקום מחדש, ואנחנו נוכל עדיין לקבל את מה שאנחנו צריכים מסידורי הביטחון - זה הדיון שביום שאחרי. ולחשוב שנתניהו באופן שיטתי, חרף התרסות חוזרות ונשנות בתוך קבינט המלחמה, מכל מיני אנשים מבחוץ, מהאמריקאים שדורשים ומתחננים תתחילו לדון. אין משפט קיום להצלחה שלהם לכן במלחמה הזאת בלי שתדונו ותדעו לאן אתם רוצים להגיע. אני חזרתי וציטטתי איזו אמירה רומאית עתיקה. אם אתה לא יודע לאיזה נמל אתה רוצה להגיע, שום רוח לא תיקח אותך לשם. מי שמפליג יודע שלפעמים אם אתה רוצה להגיע ליעד, יש לך רוח פנים מדויקת מולך, אתה חייב לזגזג. אבל גם הזגזוג הזה לא יכול להצליח אם אתה לא יודע לאן אתה רוצה להגיע. ועולות שתי שאלות - אחת האם הייתה בכלל אפשרות כזאת, והשאלה שנייה זה למה נתניהו לא בחר באפשרות הזאת אם היא קיימת. אבל במהות, אני אומר, המחדל הזה של לא להתמודד עם היום שאחרי הוא כישלון אסטרטגי מונומנטלי, ובכל מדינה נורמלית הוא היה מביא להחלפתו של מי שעומד בראש תוך כדי מלחמה. אתם יכולים לשאול אם זה בכלל מעשי ואם יש דוגמאות במדינות שמחליפים שליט תוך כדי מדינה, ויש. הייתה

אפשרות שהוצעה על ידי האמריקאים בשבועות הראשונים, ונתמכה על ידי גורמי הביטחון וחלק נרחב מקבינט המלחמה. וראש הממשלה במהלך מופקד, שלפי הבנתי חורג מסמכותו, סירב לדון בה. אני שוב פעם מדגיש, חודש אחרי תחילת המלחמה פרסמתי מאמר בידיעות אחרונות שפירט את מה שאני אומר עכשיו בפרטי פרטים. חזרתי על זה בכמה ראיונות בטלוויזיה כאן ובעולם. ואני לא היחיד, היו עוד רבים. בשלב מסוים אפילו ביידן שהרגיש שנתניהו לא מגיב להצעות שלהם, שהן לטובת ישראל ולא גחמה אמריקאית, פרסם מאמר בושינגטון פוסט. הוא מתאר את הדבר הזה. נכנסים לחדר סגור, לדין עם האמריקאים, מסבירים את המטרות ואת השיקולים כפי שהצגתי אותם כעת, ומסכמים אותם. ישראל תפעל במלוא הכוח ובמהירות למיטוט יכולות השלטון של החמאס ולגרימת נזק כבד מאוד ליכולות הצבאיות שלו. שתיים, ישראל תבהיר מראש שהיא איננה מתכוונת לשלוט בעזה לאורך שנים, אבל שהיא לא תקבל מצב שבו חמאס שולט בעזה או יכול לאיים מעזה על ישראל. האמריקאים יפנו למצרים, ירדן לאמירטים ואולי לסעודים, יבקשו מישראל בפומבי לעצור את הלחימה, אבל ידרשו מהם להכין כוח בין-ערבי בגיבוי החלטת רוב של הליגה הערבית שיוכל לקבל את הרצועה מצה"ל לאחר חודשיים-שלושה של לחימה, לתקופה של 9-18 חודש, שבמהלכם האמריקאים יפעלו יחד עם הממשלות האלה של הסכמי אברהם להביא גורם פלסטינאי לשליטה אזרחית ברצועה על בסיס מה שביידן קרא "רשות פלסטינאית משוחררת". הכוח הבין-ערבי הזה יסייע לשלוחת עזה של הרשות הפלסטינאית המשופרת לבנות כוחות ביטחון משלו, וילווה ויגבה אותם לאורך התהליך. ישראל תקבל שליטה על הפרימטר של הרצועה, סעודיה תכונן נורמליזציה עם ישראל, הישג אוטסטרגי בפני עצמו, וברית עם ארה"ב בפני

האיום האיראני. ישראל בתמורה תידרש להכריז על נכונותה לפתור בעתיד, אחרי שתוכח היציבות של השלטון החדש בעזה שאיננו חמאס, לדון עם הפלסטינאים על חזון שתי המדינות. וארה"ב תפעל במקביל לריסון התיאבון של חיזבאללה ושל הג'יהאד לנצל את המשבר לקידום טבעת האש, ותכונן ברית אזורית בינינו לבין הממשלות לבין ארה"ב כדי לעמוד מול האיום הרחב האסטרטגי שיכול להיות בהחלט שיבוא רגע המבחן איתו. אבל צריך להגיע אליו מוכנים בצורה אחרת.

אהוד, נתת לנו חומר למחשבה ולהבנה, אבל אחד הדברים שהייתי רוצה לבקש ממך זה, שאלה אחת זה התייחסות למה שאמרת עכשיו בסוף, ושאלה אחת יותר כללית. אתה אמרת שאנחנו לא נהיה תמיד בעזה מצד אחד, ומצד שני הם לא ישלטו בעזה. אז זה לא הדבר הראשון, אז מה יקרה שם? יהיה ואקום? מה שהייתי רוצה יותר לבקש ממך זה אולי שעם הניסיון שלך ועם הידע שלך תסביר לנו איפה הכישלון הצבאי. זאת אומרת, איך אתה רואה, למה היה כזה כישלון קולוסאלי צבאי.

ורדה אלשיך:

אני מבקש להשלים שתי הערות לחלק הראשון של השאלה. צריך לענות על השאלה מה הסיבה לכך שגדודי החמאס לא יעזו לירות, למה הם לא יעזו לירות על המצרים ועל האמריטאים לקום מחדש? הם לא יעזו, המצרים מחזיקים את צינור החמצן שלהם. הם לא יעזו לירות על חייל מצרי. האמריטאים מחזיקים את הארנק לשיקום, הרבה יותר ממה שנתניהו נתן להם. הם לא יכולים להעיז לירות על כוחות כאלה שמופיעים בגיבוי הליגה הערבית. וכשהם מביאים אנשים מרמאללה, הם לא יביאו 80 אלף איש לבירוקרטיה. כל היתר יהיו עזתים. ולכן חמאס לא יוכל לפעול ולהרים את הראש. מה שעולה מהתיאור שלו זה התיאור הבא - ישראל תיטול חלק פעיל להכין את העובדה, אני חושב שגם היום זו

העד:

האפשרות היחידה, נתניהו יכול עוד היום לברר איזה כוח ייכנס לזה, אבל בינתיים קברנו מאות אנשים, דרדרנו את המדינה לשפל שלא היה כדוגמתו במצב הכלכלה וביחסים הבינלאומיים, בלי שום סיבה. צריך להתחיל מהתחלה. המציאות היא כזאת, זו המהות של זה - ישראל מרסקת את השלטון, פוגעת כמה שאפשר תוך כדי זה ביכולות הצבאיות, כשיש עדיין לגיטימיות. האמריקאים בתיאום עם הערבים המקומיים, הסכמי אברהם, מביאים את הכוח הבינלאומי הערבי, כוח מזוין שלוקח את השליטה בעזה מצה"ל. צה"ל על הפרימטר, הוא יכול לתאם איתם. הם דואגים במשך 9-18 חודש להביא במקומם גורם פלסטיני שיהיה במין רשות פלסטינאית משופרת לעזה, להפעיל אותה אזרחית, והוא חונך גם את היצירה של גופי ביטחון. מה זה אומר בעצם? נתניהו מתאר לנו תיאור שבסופו חמאס שולט בעזה, אבל את זה הוא דורש כשרוב ההברחות בכלל מהמעבר. במקום לדרוש שיהיה שם כוח אחר, שהוא לא החמאס, ושהיה צבוע בצבע של הרשות הפלסטינאית. אבל כל מי שמשווה את הרשות הפלסטינאית לחמאס אומר את האמת - הרשות הפלסטינאית טובה לעין ערוך מהחמאס. פה הפואנטה שבה הוא נחלש.

אהוד, אני רוצה לשאול עוד שאלה.

איל בן ראובן:

לא ענית לעניין של הכישלון הצבאי.

ורדה אלשיך:

אני לא יודע להגיד, לא תחקרתי את זה. אני יכול לענות מהתמונה המשתקפת. יש בכללים להגנה על אזרחים במקום כזה. כללי הפעולה הצבאיים המקובלים היו דורשים שכוחות שפרוסים ברצועת עזה יהיו מול האיומים הקונקרטיים. ככל שאנחנו מעמיקים עם התרעה, ואני אגיע אחר כך למודיעין ולכישלון המודיעיני, כל הזמן ההנחה היא שזה יהיה מצוין אם יש התרעה. שום גורם צבאי לא יכול לשאול

העד:

את עצמו מה קורה אם למרות הכול ההתרעה לא מגיעה, ואז צריכה להיות יכולת מסוימת שהיא תשובה לתכניות אפשריות, וגם פרקטיקות של פעולה. למשל כוננות עם שחר. באחד הראיונות שנתתי באחד הערוצים, יצא מולי בדואי גדל קומה, וליד מכרם שלום. וליד היה בגדוד הבדואי, ברצועת עזה מי שמכיר יש הרבה ימים בשנה ערפל. הייתה פרקטיקה של כוננות עם שחר, אז הוא עומד פתאום עם האנשים שלו בכניסה לכרם שלום, הוא רואה פתאום שבא מולו שריונית, אבל רואים אותה רק מ-15 מ', בערך שלוש פעמים הטווח שלי אליכם. אין הרבה זמן לחשוב. מצד אחד, זה הכביש הפנימי שלנו. הוא מחליט לפתוח באש, וכך הוא מציל את כרם שלום. הוא שם בגלל כוננות עם שחר, שהתחילה עוד אצל נפוליאון או אפילו לפני. כוננות עם שחר לא דורשת אירוע מיוחד. בהרבה מקומות היא הפרקטיקה שקוראת כל יום. שעה לפני שחר כל אחד בעמדה שלו, הטנקיסטים, גולני, התצפיתניות, כל מי שישנו בכוח. אז פה הייתה הידרדרות של הנורמות הצבאיות. הפריסה שם היא פריסה בעייתית. ההיגיון הצבאי אומר להציב את הכוחות שלך בין האויב לבין הנכסים שאתה מגן עליהם, במקרה הזה היישובים. פה בגלל הקרבה המיידית, אין מרחק, במקומות זה מאות מטרים בודדים או ריצה ברגל של חמש דקות. אבל בגלל העובדה הזאת, זזו המפקדות קדימה. ואז אתה מוצא מצב שמפקדת הגדוד, שנגיד היא עוד זזה, מפקדת החטיבה של כל החטיבות ומפקדת האוגדה הן באותו מקום פיזי. אין שום עומק, והן עדיין לא בתוך היישובים או בין היישובים לבין הגדר. הייתה פה הערכת חסר של האופציות של האויב. אני חושב שהיה חסר משהו, שאני קורא לו צפי (?). נגיד שלוקחים כמה קצינים לא פחות מוכשרים ממפקד האוגדה שמגן על עזה, מאלוף הפיקוד וממג"ב, ואומרים להם "הנה הנתונים של מה שיש בידי החמאס, תגידו

לנו מה אתם יכולים לעשות עם זה". לפי דעתי, אם היית לוקח קצינים רציניים, היו אומרים לך שהאופציה היחידה, הדפ"א היחידה שלהם זה לפתוח את הגדר ולבוא. וזה לא איזה סוד כשאתה מסתכל על הגדר הזו שאפשר לפרוץ אותה בקלות. זה נכון שאי אפשר לחפור מנהרה בגלל המכשול התת קרקעי, אבל אפשר לפרוץ. היה צריך האזנה בין המודיעין לבין הצבא. אני לא מדבר על התכנית שקוראים לה חומת יריחו, שם קוד שלנו, אני חושב שהם קראו לזה מבול אל אקצא. לא הייתה האזנה מספיקה, וכתוצאה מזה לא הכירו במודיעין כולם את הדבר הזה, קל וחומר בתוך המערכת הצבאית. דבר נוסף הוא מרכז הכובד של היהודים. כאשר למרות האזהרות, ואני מזכיר, כשראש השב"כ בא ומזהיר את ראש הממשלה, הוא לא אחראי על מלחמה עם איראן או עם סוריה. הוא מדבר על מלחמה מול הפלסטינאים, או ביו"ש או ברצועת עזה, אלה המקומות. כשהוא מזהיר מפני הדבר הזה, זו אזהרה שהייתה אמורה לשנות את סדרי העדיפויות. סדר העדיפויות שמוביל את נתניהו, בין היתר בגלל התפיסה הזו שהחמאס הוא נכס והרשות היא נטל, כי עלולים לדרוש בשמה שנפתח באיזה דיון מדיני, הקשב הולך לשם. היות ויש יהודים שחיים בתוך יו"ש, וחובת צה"ל להגן עליהם, לא חשוב מה מפקד חושב, אם צריך או לא, אפילו מה חוקי או לא. אפילו על מאחז לא חוקי הצבא מגן על אזרחים ישראלים. הדבר הזה בולע בהכרח, בגלל המבנה הזה של רשת רחבה מאוד של מאות נקודות, כוחות גדולים. ולכן אתה מוצא את עצמך במצב שערב חג, הקונספציה שמשליט נתניהו בעצם שהחמאס מורתע, הצבא והמודיעין צריכים להביא ראיות חזקות שלהפך, כי הוא מחליט שזה ההפך. זה נתניהו שסינוואר שלח פתק עם כתב ידו בעברית וכתב לו "סיכון מחושב". יש ביניהם מגעים. כולם יודעים את זה. אז הוא נחשב לסמכות, האם זה בסדר עם

החמאס או לא. והוא זה שמטה את הקשב אל יו"ש ואל איראן בצורה אחרת, אבל לא אל עזה. ואז לאט לאט נהיים יותר ויותר חשופים לאפשרות הזאת. תראו, אני לא יודע, אני מתאר לעצמי מה קורה בקבוצה הזאת שדנה ב-23:00 או ב-3:00 על הסימנים המעידים. זו קבוצה שהתכנסה, כואב הלב על הרצי, הם היו בטח היו להם שיחות דומות עשר פעמים בשנה, וכל פעם זה נגמר באותו דבר שזה רק תרגיל ולא כלום. אני מכיר מניסיוני, עסקתי הרבה שנים באיך להפתיע את האויב, ותמיד אמרתי שלתוקף יותר קל. אנחנו תמיד נצליח להפתיע, כי אנחנו נחכה תמיד עד שהתנאים הנחוצים יתקיימו. אם אנחנו רוצים לתכנן חטיפה, ולא מתקיימים כל התנאים, אנחנו לא עושים אותה. ואז הצד השני חושב שכל מה שהוא ראה היה תרגיל. אם היו עשר פעמים כאלה בשנים האחרונות, וכל פעם זה נגמר בזה שהיה תרגיל, תת הכרתית משתלטת על האדם ההבנה. אני חושב שזה מה שקרה. אני חושב שהעובדה שהיו ברצועת עזה, ובעוטף, לא יותר משניים-שלושה גדודים. ביום שישי לקחו עוד כוח בעתודה ליו"ש משום ששם אין מספיק כוחות לפזר מול כל ההתרעות והצרכים להגן. אז ברור שזה כשל עמוק לתפיסה המדינית, למהלכים שהמערכת המדינית מנהלת מול יו"ש מצד אחד, מול המתיישבים, מול השלטונות בעזה ומול הפרקטיקה. זה לא מצדיק שום דבר, זה לא פוטר את מערכת המודיעין ואת הצבא מאחריות, אבל זה מטיל את האחריות בדיוק כמו שכתב בן דור בחוות הדעת שלו. האחריות האמיתית במקרה הזה היא על ראש הממשלה. הוא אחראי גם אם הוא לא יקבל את האחריות.

איל בן ראובן: אני רוצה לשאול שתי שאלות. ההתרעה, אני שואל אותך כרמטכ"ל, כראש אמ"ן וגם כראש ממשלה. אנחנו בהתרעה נכשלנו קשות, פעם אחת ביום כיפור. אנחנו נכשלים כישלון חרוץ גם עכשיו בעניין הזה, כישלון חרוץ בהתרעה. כי אם הייתה

התרעה קונקרטית רצינית, יכול להיות שיש לנו פה איזושהי בעיה עמוקה. מיום כיפור למדנו כל כך הרבה לקחים, אתה מכיר את זה כראש אמ"ן. והדבר הזה לא עובד. זה נכשל פעם אחר פעם. בכלל, סוגיית המושגים של ההתרעה. המושג הרתעה, אנחנו משתמשים המון במושג שנלקח מהמלחמה הקרה. אנחנו משתמשים בו היום גם מול ארגון טרור שהוא חושב בכלל במושגים אחרים לגמרי. אני שואל איך אתה רואה את הדברים. ושאלה שלישית שאני רוצה לשאול בעניין הזה היא מה אתה אומר לטענה, שמופנית גם כלפיך, אני חושב שהסיפור של היציאה מלבנון בשנת 2000 הייתה החלטת שיא של מנהיגות, אבל ישנה טענה חוזרת שכאשר אנחנו עוזבים שטח, אנחנו מאוד מאוד מתקשים מאחר והעזיבה היא נכרכת אצלנו באיזושהי ציפייה לשקט, והנה עכשיו נגיע למקום הרבה יותר טוב. אבל בפועל מה שקורה אנחנו לא מגיבים, והתוצאה היא שהאויב שממולנו גדל וגדל, ואנחנו לא מגיבים. אנחנו רואים מה קרה בלבנון עכשיו עם האוהל ועם כל הדברים האלה.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה להוסיף לזה. אתה יודע להגדיר מה זאת הרתעה, ואיך מודדים אותה בכלל?

העד: התרעה היא מושג קונקרטי. אילו התכנית הזאת הייתה מטפסת לא רק לדין של בירור מה זה אצל ראש אמ"ן, הייתה מטפסת לאלוף הפיקוד, מפקד אוגדה, כמו שאנחנו ידענו בזמנו לפני חמישים שנה. אנחנו הכרנו את התכנית, המרגל הזה שקראו לו "מלאך", אשף מרוואן, הוא הביא גם את התכנית והכרנו את התכנית. ובכל זאת נפלנו בפח. התרעה היא דבר מוגדר, גם אסטרטגית וגם קונקרטית ממש לפני אירוע. אז הערתי כבר קודם שאף פעם הנחת העבודה של הדרג המדיני אסור שתהיה שתהיה לנו התרעה בביטחון. תמיד צריכה להיות תכנית ב',

לדעתי זו תכנית א' למקרה שההתרעה לא תבוא. בטח הקונקרטי. זה לא משחרר את המטה הכללי. זה היה אגב גם בשורש הסיפור של 73', לא ניכנס לזה עכשיו. הדרג המדיני היה בטוח שיש לו ערובה בכתב, שניתנה בדיון מטכ"ל, התחייבות מפורשת שיקבלו התרעה 48 שעות לפני מלחמה. אין בעיה, מגייסים את כל המילואים, דורכים את חיל האוויר, והמלחמה תיכשל. אחרי שאמרתי את זה, זה שקרה לנו התרעה, נכשלנו לפני 50 שנה, ואחרי 50 שנה אנחנו נכשלים עוד פעם, לא מעיד על שום דבר חוץ מעל העובדה שכשעוברים שני דורות של אנשים, ואינסוף דורות בתוך התפקידים, כל פתח לחולשת אנוש יקרה מחדש. ההפתעות האלה כמעט בטוח שתקרנה שוב ושוב. בין היתר בגלל מה שתיארתי קודם. הצד השני שעוקב, הוא יחכה עד שהוא בטוח שהוא מפתיע. המצרים ביטלו, מה שראינו מחשבה שלא בטוח שאמיתית לפני המלחמה. אנחנו ביטלנו אינסוף פעולות כשלא חשבנו שהשגנו את ההפתעה המוחלטת. הפתענו כי חיכינו בסבלנות עד שייוצרו התנאים. אין לי ספק שזה קרה גם עם חמאס. הייתה שמועה שבערב פסח הם רצו לעשות. הם יודעים שחג, הם שמעו על המושג המוזר הזה של "השבתת צה"ל". השבתת צה"ל בקווי המגע עם האויב זה דבר לא סביר, כי בהכרח האויב יתקוף בזמן ההשבתה, ואין לך אפילו את הכוחות בשטח. אבל אני חוזר להתרעה. אסור להניח שזה יהיה. גם ההתרעה שלנו שוועדת אגרנט יושבה לחקור, היא הסתכלה על ההפתעה של פרל הרבור עם זוג חוקרים אמריקאים שכתבו ספר על הסיגנל ועל הרעש, כמה הרבה התרעות היו בפרל הרבור ולא קלטו אותם, כי הייתה קונספציה. אחרי יום כיפור, אחרי שאודי מאירי נהרג, גררו אותי לאמ"ן להיות שם. מצאתי את עצמי אחראי על הנושאים הצבאיים במחקר במשך שנה, עד מבצע אנטבה. והייתי צריך כל יום לחתום על

מסמך שנקרא "סיכום מודיעין יומי", חלק מהם היו קוראים אותו עם הנקודות האלה, אם זה חומר רגיש או רגיש מאוד, מסכם את המצב. זה מסמך ההתרעה המחייב של אמ"ן מול המדינה. אני זוכר את חרדת הקודש שהייתה לי כל יום כשהייתי סוגר את המסמך הזה, שהוא כולו 1-2 עמודים עם רווחים גדולים. את הערת הפרידה שלי מהצוות שלי שהיה יושב איתי, כל אחד מכם אם יש לו ספק הכי קטן שמשהו שכתבנו פה לא נכון ומשתנה, אל תהססו לרגע - תעירו את כולנו, נבדוק ונשב מה זה.

אני רוצה להבין משהו. התרעה הרי יש לה טווחים. השאלה אם אנחנו קוראים להתרעה טווח של חודש, חצי שנה, או שזה התייחסות לממצאים שזה נכנס גם בגדר התרעה, אבל קודם יותר.

ורדה אלשיך:

אמרתי קודם, יש התרעה אסטרטגית שיכולה להיות שנתיים וגם חודשיים לפני, היא לא מיידית ויש זמן להתארגן מולה. היא בדרך כלל בנויה על הבנה עמוקה של הכוונות של הצד השני. בין אם יש התרעה אסטרטגית או לא, אין מה לעשות עם זה כל יום. אז את אומרת תהיו דרוכים לתת התרעה קונקרטי, שהיא בדרך כלל 48-72 שעות, ולפעמים 12 שעות או יותר מוקדם. למשל חלק מאירועי החטיפה של חיזבאללה בלבנון ידענו במשך שבועות ארוכים שהם הולכים לעשות חטיפה, וידענו את הגזרה שבה הם הולכים לעשות כנראה את החטיפה, וידענו מה הדפוס, ולמרות זאת נכשלנו והם הצליחו לעשות את החטיפה, כי כשאתה מוריד את כל ההוראות למטה, וזה מגיע למטה לא כמו שחשבת, ואתה מוצא שבסוף לא במקרה יש (?). סמל שעושה שגיאה טכנית קטנה על הגבול יכול להיות התחלה של אירוע אסטרטגי. ההתרעה המיידית היא חלק ממערכת המודיעין שיושבת מיום ליום, ובסיכום היומי אני מדבר על זה. אני זוכר כשהגעתי להיות ראש אמ"ן

העד:

תשע שנים אחרי יום כיפור, עדיין היה בדנ"א העניין של ההתרעה, אין דבר שחשוב לאמ"ן יותר מההתרעה. אני לא באתי מאמ"ן, והרגשתי שאני לא יכול להתמודד מול ראשי אמ"ן אגדתיים שכל חייהם בילו בעולם הזה, ואני זוכר שאני הרגשתי שאני לא על קרקע בטוחה. שאלתי את שלמה גזית איך הוא עומד באחריות שלו, היו תשע תמונות של קודמיי, שישה גמרו שלא כדרך הטבע, וזה דבר מאוד מרתיע. שאלתי אותו איך אתה יודע מה לעשות, הוא אמר לי תראה, בבוקר עם הקפה אני קורא את עיתון הארץ, בדרך למשרד בעשרים דקות אני שומע את ה-BBC, אני מגיע למשרד ויודע 80% ממה שאני צריך לדעת, ואחרי זה במשרד אני קורא במשך שש שעות את השאר. הייתה כמו גלות סיביר לחוקרים לא מספיק מוצלחים ואין להם עתיד לקידום, אמרתי תביאו לי הכי טוב שיש להם, עם אופי מתריס, ואני אקדם אותו לאל"מ והוא יהיה ראש מחלקת בקרה. הביאו לי את עמידרור. בצדק. ואמרתי גם זה לא מספיק לי, אני רוצה שיהיה לידי, אני לא יודע לקרוא חומר שעות כמו שלמה גזית, ואני לא בטוח שאני מבין כל מה שאני קורא. אמרתי תביאו לי את הרס"ן הכי טוב במחקר, אני חוץ מהרל"ש יהיה לי רל"ש שיושב במקומי וקורא 12 שעות ביום חומרי גלם ומזהיר אותי עם כל המחקר, כולל הבקרה וההתרעה. והביאו לי את עמוס גלעד. לא במקרה שני האנשים האלה נהיו אלופים לימים. כשאתה משוכנע שהדבר הזה קריטי, גם האנשים שבחרים וגם הקשב. אני קראתי לזה כל השנים חרדת קודש. לניהול אמ"ן וההתרעה צריך חרדת קודש. שמחתי כשמעתי את הדברים שאמר בפומבי שלמה בינדר כשקיבל את התפקיד. הוא אמר "אני נכנס לתפקיד בחרדת קודש". חרדת קודש זה בדיוק מה שהיה חסר במודיעין בתקופה האחרונה.

רפי בן שטרית: ברשותך, אהוד, אני רוצה לשאול שתיים-שלוש נקודות שתוכל להתייחס אליהן. ביולי 2023 בשיאה של המחאה לגבי הרפורמה המשפטית אתה אמרת שאתה מצפה ממילואימניקים ומהמתנדבים לא להתייצב. שהטייסים והמבצעים המיוחדים לא ישרתו בדיקטטורה. זה כמובן מונח סובייקטיבי שאתה הגדרת אותו.

העד: דיקטטורה זה מושג מוחלט שחלק מהאנשים שרוצים דיקטטורה רוצים להפוך אותו לסובייקטיבי.

רפי בן שטרית: אני אומר לגבי העניין הזה של קריאה לא להתנדב. למעשה אתה קורא לסרבנות. אתה טועה. אתה יכול לכתוב במסקנות הוועדה דבר אחר, אני עומד על זה שאתה טועה.

רפי בן שטרית: אני רוצה להשלים את השאלה שלי. הקריאה לטייסים ולאנשי המבצעים המיוחדים לא להתנדב, האם לא יצרה איזושהי תחושה בצד השני, האויבים שלנו, אצל החמאס, שהנה זאת שעת כושר לפתוח במתקפה כי יכול להיות שאותם טייסים לא יהיו כשירים? באותו הבוקר של ה-7.10, כשהבן שלי והחברים שלו נלחמו ונהרגו, לא ראינו את חיל האוויר באוויר. אני שואל שאלה שבוא תסבר את אוזנינו, האם הקריאות האלה לסרבנות, לאי התנדבות, לא הביאו בסופו של דבר לכך שהחמאס זיהה שעת כושר? שתיים, אדוני, אתה שירתת כשר ביטחון תקופה ארוכה מאוד תחת נתניהו, שאותו אתה מבקר, זה בסדר ובהחלט כמובן דברי טעם שאתה משמיע כאן. האם באותה תקופה ששירתת כשר ביטחון תחת נתניהו אין לך איזושהי תובנה או אחריות מסוימת לגבי איך שהצבא בסופו של דבר התנהג, גם באותן שנים, ואיך זה השליך לתקופה שלאחר מכן מבחינת תפיסת הגנה וכל מיני אוריינטציות שהצבא סיגל לעצמו עם השנים? ונקודה שלישית, ברשותך התייחסות להצעה או רעיון התכנית של האלוף במילי גיורא איילנד.

אתמול הוא דיבר על תכנית שהוא גיבש על פינוי של 200-300 אלף עזתים מצפון עזה, מהעיר עזה, ויצירת איזשהו פרימטר, עם כמובן צמצום או שליטה מסוימת על הנושא של הסיוע ההומניטרי, מה שיאפשר לטפל באותם 3000-4000 מחבלים שעדיין נמצאים שם. התייחסותך לעניין הזה, מה שעשוי כנראה גם להביא לעסקת חטופים במהרה.

העד: לא סיימתי לענות. התרעה היא מושג חמקמק מאוד. אנחנו רגילים לחשוב על זה כמושג אובייקטיבי. זה מושג על תנאי. הצד השני מורתע כל עוד לא קרה משהו, שיכול לקרות בכל יום ובכל רגע, ששבר או הוריד את הרגישות שלו. אנחנו למשל מרתיעים את החיזבאללה וחושבים שהוא מורתע מלהגיב, אבל אם אנחנו פוגעים במקרה בקבוצת אנשים שלמשל מכילה קרובי משפחה מדרגה ראשונה של נסראללה או של הרמטכ"ל שלו שכרגע נהרג, או פוגע באיראני חשוב מאוד שהיה בחסותם ותחת הגנתם, באותו רגע יכול להיות שאין להם ברירה אלא לתרגם, למרות שהם "מורתעים", אלא להגיב. כולל בסיכון שלתגובה שלהם תהיה תגובה עוד יותר חריפה שלנו וזה ידרדר. אנחנו לא רוצים להעלות את הפרופיל מכל מיני סיבות, אבל רצה המקרה ורקטה נפלה לתוך גן ילדים, ויש שמונה ילדים הרוגים כולל הגננת, אז על המקום השתנתה כל התמונה. היינו מורתעים יכול להיות, אבל עכשיו מה שקרה הופך את זה ללא הרתעה. הכול שביר ופריך. אני לא רוצה להזכיר את 2006, שבתגובה לאירוע טכני ליד הגבול, כואב מאוד, שאחריו עוד היה טנק שהתפוצץ, ומדינת ישראל מצאה את עצמה נכנסת למלחמה בלי שהיא רצתה, חשבה, התכוונה או אפילו ידעה שהיא נכנסת למלחמה. כי המשוואה השתנתה ברגע שארבעת החיילים נחטפו והתרסק הטנק. אז אני אומר, הרתעה ברגע שמבינים את זה שזה מושג חמקמק לגמרי, אז גם לא מתייחסים אליו כדבר

מדיד, קיים וקבוע. מתייחסים לזה כדרך לתאר את זה שצד אחד או שני הצדדים לא מרגישים חופשיים לעשות כל מה שעולה על דעתם בכל יום בבוקר. ולכן גם כל המושג הזה "החמאס מורתע" גם הוא קצת בעייתי. הבעיה האמיתית היא ההחלטות. ברגע שמבקרים בישיבת ממשלה את הרמטכ"ל, את אלוף הפיקוד, את ראש אמ"ן איך אתם מפקירים את חייהם של המתיישבים, חשוב להגן עליהם, לא חשוב מה אני או אתה חושבים על המדיניות, חייבים להגן עליהם, צריך כוחות, האירועים קורים שם. ואז ממוצא נקי כזה להגיד הם מורתעים, הם מקבלים כסף כל שבוע, ושוכחים שאנחנו עושים את הדבר הפוך ממה שצריך, במקום לחזק את הרשות עם כל החולשות שלה ולהחליש את החמאס אנחנו עושים את ההפך כל הזמן, ואחר כך מתפלאים כמו באיזו קללה, נתניהו נכנס ב-2009 עם הסיסמה שהוא היחיד שיכול למוטט את החמאס, הוא הביא אותנו לתשלומי הפרוטקשן במשך שנים, ואני לא מדבר על הניהול הכושל של המלחמה. לגבי לבנון, אנחנו עזבנו את לבנון משום שהיה שם במשך 18 שנה טרגדיה נמשכת, ומלחמה שהתחלנו אותה ולא ידענו איך לגמור אותה מראש, ונשארנו שם תקועים. את הביקורת שלי שם לא התחלתי ב-'99, אלא ב-'85 כשהייתי ראש אמ"ן והיו צריכים לרדת מהרי השוף לרצועת הביטחון. אמרתי כבר אז, היה צריך לשכנע את אלוף הפיקוד ואת רבין, ולא הצלחתי. אמרתי שיקרה פה בדיוק מה שקרה לנו ליד התעלה. חשבנו שאנחנו שמים שם חוליות למנוע, אבל על החוליות ירו מהצד השני, אז היינו צריכים מחסה ראש, ואחר כך ירו עם ארטילריה, אז בנו מוצבים. בסוף אנחנו בונים שם וזה נראה כמו חומה להגנה על ירושלים במקום שהוא 250 ק"מ מאיתנו וחשוף להיפגע קשות במלחמה. מצאנו את עצמנו מגינים על עצמנו, לא עושים שום דבר לביטחון. אמרתי אותו דבר יקרה פה. אנחנו נכניס את

האנשים, הרוחב של רצועת הביטחון שאתם משאירים יותר צר מהטווח של הקטיושות קצרות הטווח. אפשר לירות מעל הראשים ישר לתוך היישובים. אנחנו לא מגינים על היישובים באמת. שם אין לנו אשליות, אין לנו יוזמות. אין שום דבר כזה, זה רק ביטחוני נטו. אז אני אומר לכם, זה לא ביטחון. אנחנו נמצא את עצמנו מתרוצצים שם ומדממים כדי להגן על קווי התחבורה ועל המוצבים שבנינו שם, ואין לזה קשר לביטחון. עובדה ש-700 בחורים לאורך השנים, לכאורה במינון כאילו נמוך, אבל חסר ערך, כי לא מגן על הביטחון. בכל מקרה של הידרדרות אפשר לתפוס את הגבעה הבאה, את שתי הגבעות הבאות, ברגע שאתה רוצה אם אתה באמת מוכרח. ולכן ההחלטה לקטוע את הטרגדיה הזאת, ואני זוכר, זה עלה לדיונים במשך השנים, הייתי בעוד תפקידים בדרך. כל פעם שהיה לחץ אמרו דבר נכון - מדינת ישראל איננה אמורה להתקפל תחת לחץ. וכל פעם שלא היה לחץ, אמרו למה אתם מעלים את זה? אין בעיה, אין לחץ. אחר כך יש עוד תקופת לחץ, ואומרים אי אפשר להחליט תחת לחץ. התקופה הזאת עברה ואין לחץ. כשזה נמשך 15-18 שנה אתה אומר יש זמן לקטוע את זה. אני הייתי במלחמת לבנון הראשונה כבר אלוף, ואני זוכר את הביקורים ביום שישי בערב, כשאתה מבקר את הצנחנים ואת המילואים על הגבעות ועל הרכסים בדרך, והם אומרים לך המפקד, אנחנו הכול בסדר, דואגים רק לילדים, לתינוקות בעריסות אצל הנשים בעורף. תנסו לגמור את זה כדי שנוכל לחזור. אחרי 18 שנה, התינוקות האלה הם אלה שעכשיו נהרגים בלי שום סיבה, כי אני יודע שזה לא תורם לביטחון של המדינה. ולכן צריך היה לצאת משם. כל פעם שאנחנו באים לשפוט במרחק של ההיסטוריה, מ-25 שנה כמעט במבט אחורה, ולשאל למה יצאת משם, זה גם מה שמשמש בו גם נתניהו, ושימוש פראי, כשהוא לא מתעסק עם אחריותו ל-7.10

ולהפיכה המשטרית, לניהול הכי כושל, הוא עסוק בלהאשים את שרון שהתנתק, את רבין, את פרס, את היציאה מלבנון. כל דבר שאפשר, ומלבד שלא יעסקו בו. אני אומר לכם שלגבי כל השאלות מהסוג הזה השאלה האמיתית היא מה עשינו או לא עשינו, האחריות היא קודם כל על מי שלא עשה כל השנים בין לבין את מה שהיה צריך, וזה להבין שלכל עימות כזה יש רגל מבצעית, יש רגל של הוויה על הקרקע של היסטוריה של שני הצדדים, של המשקעים והדם הכול, ויש לה רגל מדינית. כל התנגשות נגמרת בסוף בסוג מסוים של הסדרה, מפורשת, לא מפורשת, חתומה בהסכם או שלא. יש כל מיני סוגים. תמיד חובתו של מנהיג לשאול את עצמו האם ההסדר הצפוי בסוף הדרך עד כמה הוא שונה מהדבר שאפשר להשיג כבר היום, והאם ההבדל בין שני הדברים האלה מצדיק את המחירים, את הקורבנות ואת הקברים שיקרו בדרך. הרבה אנשים אומרים "כל הערבים אותו הדבר", התפכחנו ב-7.10 וראינו שכולם אותו הדבר, כולם רוצים להשמיד אותנו. אני לא מזלזל, אין חסד לפלסטינים. אבל זה גם לא נכון ששום דבר לא קרה. יש לנו היום שלום של 45 שנה עם מצרים. הזרעים שלו נזרעו בעמק הבכה, בקרב בסואץ. שם הקיר הזה של ז'בוטינסקי קיים, אי אפשר לחצות אותו, ולכן אין ברירה אלא ללכת להסדרים. מזה צמח הסדר השלום עם מצרים. יותר מאוחר השיחות באוסלו. מזלזלים בהן, אבל בלי השיחות האלה לא היה ההסכם עם ירדן שעומד כבר 35 שנה. אני מציע לכל אחד לחשוב ביושר איך המציאות של ישראל הייתה נראית אילו חוץ מהדברים שיש, היו לנו בין היתר יחסים של אויבות שמאפשרות פריצת מלחמה עם מצרים ועם ירדן. ואת כל מה שקרה אנחנו חייבים בין היתר ליכולת הזאת של מנהיגים לראות. מנחם בגין, האיש הראשון שיכולת לצפות, שלושה שבועות לפני שהלך לקמפ דייוויד שני שלישי

מהציבור הישראלי אמר לא נכון לוותר על הרצועה הזאת, גם תמורת שלום. הוא לא חתם הסכם שלום, אלא הסכם מסגרת. שני שלישי מהציבור אמר יופי של הישג, ובגין לא היסס לעשות את הקפיצה הזאת. הוא הבין את ההזדמנות ההיסטורית. אותו דבר רבין. אי אפשר להאשים, זה פשוט הזוי, אי אפשר להיאחז בזה, זה what aboutism במיטבו. הכישלון מול העיניים, ואז אתה שואל מה עם זה ומה איתו. אז יש קבוצה בציבור, בין היתר, שנפגעה ישירות מההתנתקות. הם היו שם, ובעיניהם זו השגיאה הכי גדולה. זה לא הופך את זה לשגיאה. לגבי הקריאה לא להתייצב, אני חוזר ואומר - אין ולא הייתה סרבנות. הייתה הודעה של אנשים, וזה מה שקרה, אני לא קראתי ביולי '23 לסרב לשום דבר. אמרתי שאני מגבה ואמשיך לגבות כל מתנדב שאומר "אני מוכן להיהרג תחת ממשלה דמוקרטית, ואני לא מוכן לשרת את מי שלפי הכרתי הוא דיקטטור", קרי הוא חורג מסמכותו, ופועל לרסק את היסודות של מה שיש לנו, את הפרדת הרשויות, את האיזונים, שהם אלה שנותנים לגיטימיות לשלטון לשלוח בן אדם לסכן את החיים שלו. זה ההבדל בין אזרחים לנתינים. זה העובדה שאזרח יכול לשלוח רק מי ששליטתו לגיטימית בעיני האזרחים. וכשהיא לא לגיטימית בעיני האזרחים, אין לך ברירה. כתב ג'פרסון בזמנו, יש מסה גדולה על שלטון החוק של בגין משנת '51, והוא ביקש מיוחנן בזל לכתוב הצעה לחוקה. הוא כותב בחוקה "כאשר הממשלה מתעלמת בצורה בוטה ושיטתית מעולם הערכים והחוק שעל בסיסם היא נבחרה, חובה על אנשים להיות מוכנים למרוד בממשלה". ואני אומר לך, למיטב הכרתי יש לנו ממשלה מורדת, ולא ציבור שמורד. והם לא אמרו אנחנו מסרבים, הם אמרו אנחנו לא ניכנס אם נחוש שיש דיקטטורה. ואמרתי מראש, אם תהיה מלחמה יבואו כולם. האם יכול להיות שההיעדרות של חיל האוויר נבעה מזה? היא לא

נבעה מזה. היא נבעה מהידרדרות הדרגתית בדפוסי פעולה ובסדרי עדיפויות. חיל האוויר היחידי שמוסמך להזעיק אותו ישירות זה מפקד האוגדה בעזה. מה שקרה זה בגלל מה שתיארתי קודם, שהצבא לא היה פרוס בין היישובים לבין קו הגבול של הגדר, אלא הצבא היה פרוס על יד וביחד, ולפעמים מאחורי היישובים, המפקדות כולן צמודות, המפקדה המשותפת הזאת של האוגדה ושל החטיבות נמצאות 1400 מ' מהגדר. כשאתה פורץ את הגדר ומעוור את המצלמות על ידי מטענים קטנים ורחפנים, אתה רץ 1400 מ' בחמש דקות. חמש דקות של ריצה, שבע דקות. תוך שבע דקות יש קרב על הבונקר שהם בתוכו. מפקד האוגדה לא שם. אין מי שיזניק את מטוסי הקרב. השאלה היא אחרת. הכאב העצום הוא שמי שהתכנס ב-3:00 לפנות בוקר, והם מדברים שם, חלק מראשי המערכת, ויש חשש מסוים, הוא היה מספיק גדול החשש כך שרוחן בר, ראש השב"כ, אחרי גמר השיחה הזאת, למרות שהוחלט שזה רק תרגיל, הוא מרגיש קרקור בבטן ושולח צוות טקילה מבצעי לאחד היישובים. מישהי מתוך הצוות מהיישוב והם שם בגלל החשש שאולי כן תהיה התנפלות על מוצב. אבל אותו דבר אפשר לעשות, לא צריך הוראה מאף אחד, לארגן את חייליך להגנה זו הזכות של כל מפקד. גם המפקד התורן באוגדה, אם הוא היה יודע מאיזשהו מקום, אם מישהו היה אומר שצריך לנקוט אמצעי כוננות, היה עושה אמצעים פשוטים - ראשית כוננות עם שחר, כל אחד בעמדתו, וכמה מזל"טים באוויר שיפטרלו, 4-8 כאלה, מסק"רים באוויר, ולפזר את המסיבה. יש מסיבה על יד. אם ב-4:00 בבוקר מקבלים הודעה לפנות את כולם, ב-6:30 בבוקר היו רק המארגנים ואולי בודדים מהאנשים. פה זה ליקוי מאורות נורא, והוא זה שמנע. אבל אני מוכרח להוסיף הערה בסוגריים. אם היו נעשות הפעולות שאמרתי, כמו המזל"טים, שהיו צריכים להיות בשוטף מוכנים

לפריצות, אותם שומעים לכל רוחב הרצועה, אולי לא מצד אחד ומצד שני של פילדלפי, אבל מניר עוז ומעלה, כל הקטע הצר של הרצועה, אתה שומע אותם עד הים. אם היו בחמש בבוקר מופיעים שם מזל"טים אי אפשר לא לשמוע אותם, ואולי ההתקפה הייתה מעוכבת, או אפילו נעצרת. ואז היו אומרים הנה עוד פעם תרגיל, סתם טרטרנו אצל כולם. שלא נדבר איזה מחשבות זה יכול לייצר אצל החמאס, איך הם ידעו? ואז יכול להיות חשש שהם יעלו על משהו. אף אחת מההחלטות האלה לא פשוטה, וברור שהיה פה כישלון קשה. כישלון ההרתעה הוא חלק מזה שעוברים כל כך הרבה דורות של אנשים, באמ"ן וב-8200 יש אנשים מאוד מוכשרים, מה שקרה פה זה התאדתה חרדת הקודש לגבי הרתעה. היה קסם עצום לסייבר ולדברים אחרים. אמ"ן אחראי להרתעה, גם אסטרטגית שהיה אותה, וגם הטקטית שהייתה יכולה להיות. וזו הטרגדיה של העניין.

יהודית גריסרו: ברשותך, אם אפשר שתי שאלות.

העד: אתה שאלת גם האם יכול להיות, לא חשוב איך אני מגדיר את זה, שהפעולה בפועל שמודיעים שלא התייצבו לשירותו של דיקטטור, וזו אחת הסיבות שגלנט התעורר, האם זה לא בעצם מה שהביא להסתכלות אחרת ואמרו יש להם הזדמנות. קודם כל, אני לא יודע להגיד את זה. אני אומר שאנחנו אמרנו מראש, והטייסיים אמרו מראש ואנשי הסייבר אמרו מראש - אל תדאגו, במלחמה כוללת אנחנו נהיה הראשונים להתייצב.

רפי בן שטרית: אני אומר משהו אחר. הייתה ממשלת אחרת, ומקבלת החלטה אחרת, לא יודע מה, לפנות 100 אלף יהודים מהשומרון, ויקומו אחרים שיגידו שלא צריך להתנדב ולא לבצע משימות כאלה. לכאן ולכאן.

העד:

אף אחד לא טוען שהממשלה לא לגאלית, היא נבחרה בבחירות. היא נבחרה כחוק. ולכן לממשלה שנבחרה כחוק יש סמכות לקבל החלטות, כולל כאלו שאנחנו לא אוהבים, וזו לא דיקטטורה. אני זוכר את השיח מול המתיישבים, אמרתי שבשבילי הקו המפריד זה לא מה אתם חושבים, אני מופקד על דבר אחד, על לוודא שמתקיימת מרות המדינה על אזרחיה. המדינה היא זאת שמחליטה, ולא האזרחים מחליטים מה יהיה למדינה. כל עוד מכבדים את הדבר הזה, תפגינו, תעשו דברים. ברגע שהמדינה מורה, אני אומר לך שהיו שם בין בכירי גוש אמונים, כל החבורה הוותיקה עו דהייתה, וחלק מהם אמרו בפירוש אנחנו פה, זה הדבר הכי חשוב לנו בחיים. אם ממשלה נבחרת בישראל תורה על פינוינו מפה, יכאב לנו הלב, זה ירסק אותנו. הקו המפריד עובר בזה, אני אומר לכם, אני זה שאמרתי לפני שבועיים שנתניהו חורג מסמכותו כאשר הוא מחליט לדחות עסקה, כשברור שדחיית העסקה פירושה שאנחנו הולכים למלחמה נרחבת. על מלחמה נרחבת ראש הממשלה לא מסוגל להחליט בלי הקבינט. אבל התרגיל שהוא הלך עליו מאפשר את זה. הוא כינס את הקבינט, הוא לא קרא לזה החלטה על דחיית העסקה, הוא הפך את זה להצבעה על האם אנחנו מתעקשים להישאר בפילדלפי. ברגע שהוא עשה את זה בצורה זהאת אני לא יכול לבוא בטענות. זה חוקי ולגיטימי. זו לא ההחלטה שהופכת אותו לדיקטטור. אבל כאשר הוא מתכוון לשנות את שיטת בחירת השופטים, כשהוא פועל באופן בוטה. תראה, נתניהו בפתח משפטו, היה לנו ראש ממשלה בבית סוהר, היה לנו נשיא בבית סוהר, היה לנו שר אוצר ושרים אחרים בבית סוהר. כולם הרכינו את הראש בפני שלטון החוק. היה לנו ראש ממשלה אחד שכאשר הודיעו לו שהוא צריך לבוא לפתיחת משפטו, הוא הגיע לשם עם פודיום ממשד ראש הממשלה, ומסביבו עומדים עם מסיכות

קורונה שרים מרכזיים וחברי כנסת. הזכיר לי את התמונה משיקגו, מאחוריו עומדים כך, והוא משם תוקף מתוך מסדרונות בית המשפט את החוקרים, את התובעים, ובמשתמע רומז לשופטים שהם יצטרכו להוכיח שאין להם פניות בעניין הזה. מדינה שתסכים לקבל את הדבר הזה ולעבור עליו לסדר היום ולנהוג כאילו לא קרה כלום היא מדינה שמקבלת בעצם את הרעיון שאפשר לנהוג בטכניקות של סחיטה באיומים על ידי אזרח, מכובד ככל שיהיה, נגד המדינה. את זה אסור לקבל. זה בדיוק הסממנים של דיקטטורה. יש הוגה דעות איטלקי שכתב פעם ספר על הפשיזם הנצחי. הוא שם שם 14 תבחינים מה קורה כשמדינה נהיית פשיסטית. אני לוקח תרגום לעברית ומראה את זה, ואני שואל אותם כמה מהדברים האלה מתקיימים במדינת ישראל. אנשים מהמחנה שלי, אני קורא לו, אומרים 10-12, לפעמים 14, אבל אנשים ביביסטים, שלא מתביישים בזה בכלל, תומכי נתניהו מהימין, אומרים גם הם 6-8. ההפיכה המשטרית אי אפשר היה להסתיר את זה עם הלהט, עם הדורסנות, עם הניסיון לשלול מבית המשפט אפשרות לערער על הסמכות. זה ניסיון לדיקטטורה. לא נכון שזה עניין סובייקטיבי. אפשר לקרוא לזה בגווני בניין "מדינה בדרך לדיקטטורה", הופמן בהונגריה או קוצ'ינסקי בפולין. מה שאפשר לסלק את הדיקטטורה מפולין הוא ההשתייכות לאיחוד האירופי. אני הצטרפתי כשר הביטחון לממשלת נתניהו לא כי חשבתי שיש לו דעות נכונות, אלא משום שהנושא העיקרי היה איראן, וחשבתי שאנחנו בחלון שאפשר לפעול נגד איראן. הממשלה הייתה מאוד רצינית. היה שם גוף לא פורמלי, בלי פרוטוקולים, שנקרא השמינייה. היו שם שרים שמבינים ושקועים יותר בביטחון, בגלל הניסיון או הרקע שלהם. גם שם היו לפעמים עולה לנתניהו איזה רעיון הזוי. דן מרידור היה מרים גבה ומסתכל על בני בגין. בני בגין

היה מעוות את הפנים ומסתכל על בוגי. בוגי היה מסתכל עליי. נתניהו היה עוקב אחרי השינויים בשרירי הפנים של חברי השמינייה, והרעיון היה מתאדה כאילו לא נהגה בכלל. בממשלה כזאת היה אפשר לעבוד, אבל גם אז עסקנו בחמאס. עוד בזמן אולמרט עסקנו בחמאס. עופרת יצוקה היה בזמן אולמרט, והחמאס אז היה הרבה יותר חלש, וגם אז היו פיגועים ודרישה מבין השרים לחסל את החמאס. היות שגם אז ההיגיון הנכון לשפוט את זה היה זה שתיארתי עכשיו, שהתשובה האמיתית היחידה לחמאס היא החלפתו בגורם אחר, אז לפני שאנחנו ניכנס לעזה, זה היה אז שנים בודדות אחרי ההתנתקות, שלוש-ארבע שנים אחרי ההתנתקות, לכולנו עוד היה טרי בראש מה קרה בציר פילדלפי. מי שחושב שחמש תחנות בציר פילדלפי יהיו נווה קיץ כזה, זה יהיה מטווח ברווזים מדמם. בעופרת יצוקה עוד זכרו את החיילים זוכרים על הקרקע באבק בציר פילדלפי מחפשים חתיכות בשר של חברים שלהם שנהרגו. כדי שיהיה טעם לכבוש את רצועת עזה, אנחנו צריכים לדעת למי הולכים להעביר את זה. לא היו אז הסכמי אברהם, ולא הייתה הנוכחות האמריקאית החזקה מול המצרים. אבל אני החלטתי לבדוק. הלכתי לעומר סולימאן, אמרתי לו תראה, אנחנו במוקדם או במאוחר, אולי עוד שלושה חודשים, או חודשיים או שישה, אנחנו מתקרבים לעימות עם החמאס. ישראל מסוגלת ומוכנה לכבוש את רצועת עזה ולחסל את החמאס, אבל אנחנו צריכים שאתם תהיו מוכנים מהיום הראשון לתבוע מאיתנו לצאת בלי תנאים. אנחנו אחרי חודש או חודשיים אחרי שנרסק אותו נודיע שאנחנו מוכנים, בתנאי אחד שחמאס לא ישלוט ואתם תוודאו שהוא לא מרים את הראש. הוא אמר לי ברק, תעשה לי טובה, אל תזכיר לאף אחד בשום מקום שהעלית את הרעיון הזה איתי. הרי הוא לא פחד מאף אחד, הבנתי שהוא חושש ממוברק. אחרי עשרה ימים הייתה לי

פגישה עם מוברק, ישבנו בארמון שלו, לא סיפרתי לו על עומר. אמרתי לו תראה, מר הנשיא, אנחנו מתקרבים להתנגשות נוספת עם החמאס. במקום שהיא תיגמר עוד פעם בהפסקה, אנחנו מוכנים להיכנס פנימה, זה היה יותר קל מהיום, ולרסק את החמאס. אבל אנחנו צריכים מישהו שיקבל את זה מאיתנו, תיכנסו לתקופה מוגבלת, בגיבוי הליגה הערבית. התנאי היחיד שלנו שהחמאס לא ישלוט. אם תרצו תביאו את הרשות הפלסטינאית, היא הייתה אז פחות מושחתת. הוא אומר לי לא לא, ברק, אתם כבשתם את רצועת עזה ב-67', מעולם לא אשים את ידיי שוב שם. חשבתי אולי אני אלך לכלה, לאבו מאזן. שלחתי אליו את עמוס גלעד שהזכרתי קודם, שהיה איש הקשר. הוא ישב בירדן עם אבו מאזן, דיבר איתו שעתיים, חזר ואמר אהוד, לא הצלחתי להשפיע. לא ויתרתי, אמרתי אני הולך לדבר איתו. סידרתי איזה ביקור בירדן, ביקשתי שעתיים וחצי חור לדבר. אני לא יכול להגיד מה הוא אמר לי בהתחלה, זה היה בארבע עיניים ויכול לפגוע באנשים, אבל הסיכום של מה שהוא אמר, הוא אמר משהו שלא אהבתי אבל אי אפשר לא לחשוב על זה - הוא אמר אני לא יכול להרשות לעצמי לחזור לשלטון בעזה, זה היה שנה וחצי אחרי שהוא איבד אותו, על כידונים של צה"ל. זה הזכיר לי אמרה ישנה של נפוליאון שאמר שאפשר עם ביונטים, כידונים על רובים, לעשות הרבה דברים, אי אפשר לשבת עליהם. זה היה המצב. כל מי ששואל למה לא עשינו את זה מזמן, וזה היה נכון גם ב-2009, בעופרת יצוקה נתנו מכה חזקה מאוד, כל הפסקה של הלחימה הזאת יותר מאוחר הייתה עדיין ניצחון שלנו. ולמרות שהתעורר תיאבון אצל עומר, אולי קצת אצל יואב, להיכנס לעזה. הגענו ואמרנו תפסיקו את העניין, מסתבר שאף אחד לא רוצה. הדיונים בקבינט לפני המלחמה היו על קביעת מטרות ניתנות להשגה, לא סיסמאות. אפילו לא אמרנו לחסל את

הרקטות, אמרנו להוריד לרמת מינימום שיגורי רקטות משם, לבלום ככל האפשר את אספקת הנשק בפילדלפי בתיאום עם המצרי. ניסינו להגיד מדויק, ולא למוטט את החמאס, כי לא היה למי להעביר את זה. ככה היה גם יותר מאוחר בעמוד ענן, המבצע הראשון עם ביבי. הרגנו רק בן אדם אחד, הרמטכ"ל של חמאס אל ג'ברי, ולא היה צורך להיכנס, וגם לא למי להעביר. היום המצב הוא אחר. יש את הסכמי אברהם, יש את הברית של רוסיה, סין ואיראן, מולם חייבים ברית אחרת. צריך את הברית של המתונות, שארה"ב מציעה ואומרת שיהיה גם הישג שם, נורמליזציה עם סעודיה, ואנחנו נהיה ערוכים מול הסרבניות. ככה צריך להסתכל על זה, רק בראייה גלובלית ישראל יכולה להתמודד. כל דבר אחר הוא יומרה מסוכנת שלנו.

אהוד יש לי שאלה אליך. מכיוון שאנחנו קצת לוח הזמנים צפוף, יש לנו שאלה. מכיוון שלא נשאלו עוד שאלות, האם יש אפשרות שתוכל להתפנות עוד איזה פעם אלינו אם נבקש? אם יתאמו איתך.

ורדה אלשיך:

אני צריך לטוס מפה בעוד לא הרבה ימים, ואני לא אהיה פה איזה שלושה שבועות. אם אתם עובדים לזמן ארוך, יש לי המלצה לשני אנשים שצריך לראיין, למרות שלא היו בשום תפקיד. אם זה הולך לקחת עוד חודש או משהו כזה, אלא אם זה ייגמר בדרך החיובית, אשמח להופיע עוד פעם. אם לא, אז צריך לעשות את זה ממש בשבוע הקרוב.

העד:

יתאמו את זה איתך.

ורדה אלשיך:

ומי זה שני האנשים?

יהודית גריסרו:

אני רוצה להמליץ על שני אנשים. אני ממליץ מאוד להיפגש ולראיין את סגן ראש המל"ל, אחד האנשים שמנתחים בצורה הכי נקייה ולא בדיעבד, לא מאלה

העד:

שמביאים לאחור ומציירים עיגול מסביב לחץ, הוא רואה קדימה. והשנייה היא ד"ר רינה ענתי, ד"ר לביולוגיה בחצור הגלילית, וגם תואר במשפטים. היא כותבת פוסטים. אני לא ראיתי בכל הרשתות מתבוננת יותר מדויקת, חדה, חודרת, רואה את הדברים לפני שהם קורים ומתארת אותם במדויק. אני ממליץ לכם מאוד. אם צריך לאיזון, כי יכול להיות שחשוב איזון, גרשון הכהן. יש אנשים. תביאו גם אנשים מהימין, אפשר לקרוא לזה, או תומכי ממשלה שרואים את זה אחרת, כי זה יהיה נכון לשמוע. גם יש לי עוד כמה דפים שלא עברתי עליהם.

יהודית גריסרו: היות והזמן הסתיים, אני אשמור אתה שאלות למפגש הבא.

העד: מצוין.

ורדה אלשיך: בכל אופן, תודה רבה. השכלנו, שמענו, למדנו. תודה גם על ההיענות לבוא שוב.

העד: תודה לכם.

העד יוצא מן האולם.

- הישיבה ננעלה -